

Kontrollens långsiktiga effekt på redovisningen av kapitalinkomster från utlandet

En rapport från Skatteverket

28 oktober 2025

Rapportnummer: 2025:13

Rapportnummer: 2025:13
Diarienummer: 8-343587-2025

Skatteverket
Postadress: 205 30 Malmö
Telefon: 0771-567 567
Epost: skatteverket@skatteverket.se
www.skatteverket.se

Daniel Hallberg
E-post: daniel.hallberg@skatteverket.se
Telefon: +46 (0) 10-574 6061

Förord

Syftet med denna rapport är att analysera de kort- och långsiktiga effekterna av en kontroll av privatpersoners kapitalinkomster från utlandet (utdelningar och ränteinkomster). Underlaget för kontrollen, som genomfördes som en slumpmässig kontroll avseende inkomståret 2020, byggde på uppgifter om utländska kapitalinkomster vilka Skatteverket regelbundet får via internationella informationsutbyten.

Rapporten har tagits fram vid Skatteverkets analysenhet av Daniel Hallberg under ledning av Erik Jonasson, chef för analyssektionen. Ett stort tack riktas till Louise Johannesson, som deltog i projektets uppstart, samt till Lina Andersson, Maude Hasbi, Elena Maximez, Patric Hägglund, Kristoffer Åkerlund, Markus Flinkberg, Alexander Silfver och Elisabeth Meurling för värdefulla kommentarer på tidigare rapportutkast. Skatteverkets analysenhet svarar för innehåll och slutsatser.

Sundbyberg i oktober 2025

Henrik Hammar

Chef för analysenheten

Sammanfattning

Syftet med denna analys är att utvärdera de kort- och långsiktiga effekterna av en kontroll av privatpersoners kapitalinkomster från utlandet (utdelningar och ränteinkomster). Kontrollen avsåg inkomståret 2020 och underlaget för kontrollen byggde på uppgifter om utländska kapitalinkomster vilka Skatteverket regelbundet får via internationella informationsutbyten.

Resultaten visar att många som har utländsk kapitalinkomst inte redovisar den för Skatteverket. Bland de som kontrollerades är det 65 procent som efter kontroll redovisar någon utländsk kapitalinkomst för kontrollåret 2020, vilket ska jämföras med att 22 procent frivilligt redovisar utan kontroll under samma år. Analysen finner att kontrollen medförde ett förändrat beteende som består på sikt. Andel som frivilligt redovisar någon utländsk kapitalinkomst tre år senare (2023) var 31 procent bland de kontrollerade jämfört med 22 procent bland de övriga.

Av resultaten framkommer att det i huvudsak är relativt små belopp som är felredovisade. Det går inte att utesluta att toppen av kapitalinkomstfördelningen också påverkades av kontrollen men det går inte att etablera någon kvantifierbar beloppseffekt av metodmässiga skäl.

Eftersom det är mestadels relativt små belopp som kan konstateras felredovisade, samt att felen är mer frekventa bland dels yngre, dels de med relativt låga tjänsteinkomster, är en tolkning att orsakerna till felen är bristande regelkännedom. Felfrekvensen är relativt hög för de som inte redovisade några tjänsteinkomster alls, vilka utgjorde ca 10 procent av den studerade populationen. Det skulle kunna vara så att de försörjer sig på annat sätt, till exempel på kapitalinkomster. En annan möjlig förklaring kan vara att de har tjänsteinkomster från utlandet, men har underrapporterat dessa. Enligt reglerna ska alla inkomster redovisas, även de som inte ska beskattas i Sverige.

För en grupp med bedömt låg regelefterlevnad finns även en beteendeeffekt på avdrag för kapital (avdrag för ränteutgifter mm.): fler valde att göra avdrag något år efter kontrollen. Beteendet kan till exempel bero på att man tar upp utgifter för utländskt kapital eller att man omfördelar avdrag inom hushållet för att uppväga någon parts ökade kapitalinkomstredovisning. Avdraget ingick inte i kontrollen. Fler utfall än redovisningen av kapitalinkomsten kan alltså behöva undersökas för att förstå den fulla effekten av såväl felen som den beteendeanpassning som sker till följd av en kontroll, till exempel hur avdrag för kapital redovisas.

Effekten av kontroll är större för gruppen som har konto i ett så kallat lågskatteland jämfört med gruppen som inte har det. Det går inte kan utesluta

att en delmängd beror på ett medvetet skatteundandragande, men det kan dock finnas andra förklaringar som beror på bristande regelkännedom. En placering i lågskatteland kan till exempel vara resultatet av olika sparprogram genom arbetsgivaren som den anställda försummat att redovisa i sin inkomst-deklaration. Resultat pekar även på att andelen i målpopulationen med konto i så kallade lågskatteländer halveras mellan 2020 och 2021. Analysen ger inget svar på vad denna minskning kan bero på. En hypotes kan vara att det internationella informationsutbytet fick uppmärksamhet bland investerare, utan att det nödvändigtvis hade med kontrollen 2020 att göra; en annan att tidigare fördelar med placeringar i lågskatteländer minskade i betydelse under samma period.

Det är intressant att flera av resultaten i denna analys är liknande de som en tidigare analys av effekten av ett vägledningsutskick fann (Skatteverket, 2023a), trots skillnad i intervention (en hård metod, kontroll, respektive en mjuk, informationsbrev). Det behövs dock ytterligare analys för att avgöra vilken insats, eller kombination av insatser, som verkar ge störst mervärde på sikt.

De viktigaste resultaten från analysen är:

- En stor andel privatpersoner redovisar inte sina kapitalinkomster från utlandet för Skatteverket. Analysen finner att kontrollen medförde ett förändrat beteende på sikt.
- Det är mestadels relativt små belopp som är felredovisade.
- Fler utfall än redovisningen av kapitalinkomsten kan behöva undersökas för att förstå den fulla effekten av den beteendeanpassning som sker till följd av en kontroll, till exempel avdrag för kapital.
- Det är större andel fel i redovisningen av utländska kapitalinkomster i gruppen som har konto i ett lågskatteland jämfört med gruppen som inte har det. Felen är även större bland yngre och bland de med relativt låga tjänsteinkomster.
- En tolkning är att orsakerna till felen är bristande regelkännedom utifrån att felen drivs av dels yngre, dels de med relativt låga tjänsteinkomster.
- Flera av resultaten i denna analys är liknande de som den tidigare analysen av effekten av ett vägledningsutskick fann (Skatteverket, 2023a), trots skillnad i intervention (en hård metod, kontroll, respektive en mjuk, informationsbrev).

Rekommendation:

Överväg att utveckla deklaraionsprocessen så att den drar mer nytta än idag av de uppgifter om utländska kapitalinkomster som Skatteverket regelbundet får via internationella informationsutbyten. Syftet skulle vara att ge skattebetalaren bättre förutsättningar att redovisa korrekt. Exakt hur det skulle kunna ske är

inte utrett i denna rapport. Det skulle bland annat kunna ske i form av interaktivitet och logik i den digitala deklaramiljön, på så sätt att skattebetalaren får information av myndigheten att det finns uppgifter om denna inkomst när hen deklarerar.

Summary: Audits of foreign capital income and the long-term compliance effects

Since 2016 the Swedish Tax Agency (STA) has received information on taxpayers' foreign capital income on a regular basis through the CRS, DAC2, and FATCA agreements (henceforth CRS for short).¹ The purpose of the information exchange is to prevent and reduce international tax evasion. As a result of the information exchange, the STA receives around one million control data on capital income each year from almost 100 countries for between 500,000 and 600,000 unique individuals. Calculations based on these data show that the total value of foreign financial assets held by Swedish households amounts to around SEK 300 billion (approx. EUR 27 billion).

The objective of the analysis presented in this report is to evaluate the short-term and long-term behavioral effects of an audit of capital income from abroad (dividends and interest income). The audit covered the tax year of 2020 and was based on information on foreign capital income that the STA regularly receives through the international information exchanges mentioned above. The target population, which consisted of approximately 23,000 taxpayers, included those who, according to CRS data, had at least SEK 2,000 (approximately EUR 180) in foreign capital income (dividends and interest income). The audit was carried out on a random sample of 1,000 taxpayers.

The results indicate substantial underreporting of foreign capital income. Among those who were audited, the share reporting any foreign capital income after the audit was 65 percent for year 2020, compared to only 22 percent among those not audited the same year. The results also suggest that the audit caused a behavioral change that persisted over an extended period of time. The share who voluntarily reported some foreign capital income three years later (2023) was 31 percent among those audited, compared to 22 percent among those who were not audited.

In most cases, relatively small amounts of income were misreported. It cannot be ruled out that individuals also in the top of the capital income distribution were affected by the audit, but due to methodological limitations, it is not possible to establish any quantifiable effect for these individuals. Misreporting was more frequent among younger people and among those with relatively low

¹ These include the Common Reporting Standard (CRS) established by OECD, the Foreign Account Tax Compliance Act (FATCA) for the United States, and DAC2, which extended the automatic exchange to cover the exchange of financial account information between EU member states.

earned income. These findings, together with the fact that relatively small amounts of income were misreported, might suggest that the causes of the errors are a lack of knowledge of the rules. The frequency of errors is relatively high for those who did not report any earned income at all, which constituted about 10 percent of the studied population. It could be that they support themselves in other ways, for example from capital income. Another possible explanation could be that they have unreported earned income from abroad. According to Swedish tax regulations, essentially all income must be reported, including income that is not subject to taxation in Sweden.

The results also suggest that there is a behavioral effect of the audit on *capital deductions* (deductions for interest expenses, etc.). Among a certain group of taxpayers with relatively low compliance, a larger share chose to make such deductions a year or so after the audit compared to the individuals in the control group with similar characteristics. This behavior could be due to the inclusion of actual, but previously undeclared, expenses for foreign capital. This may also indicate that taxpayers, in response to the audit, are trying to minimize tax. There are legal ways to do this, for instance, taxpayers who jointly shares a mortgage (typically spouses/partners with a house loan) have the option of reallocating deductions for interest expenses between themselves. In a situation where underreported capital income is revealed in an audit, one can expect the partner with more capital income to report to take a larger share of the capital deductions. These deductions were not included as a part of the audit. However, in order to understand the full effect of both the errors and the behavioral adjustments that occur as a result of an audit, this suggests that future analysis may also incorporate capital deductions, not only capital income.

The audit found a higher frequency of errors for individuals with accounts in so-called low-tax jurisdictions. It cannot be ruled out that part of the explanation is deliberate tax evasion, but there may be other explanations related to lack of knowledge of the rules. An investment in a low-tax jurisdiction may, for example, be the result of various savings programs offered by the employer that the individual has neglected to report on his or her income tax return. Descriptive results indicate that the target population share with off shore accounts in these jurisdictions was reduced during the study period, from about 20 percent in 2020 to about 10 percent in 2021–2023. The analysis in this report does not provide an answer to this decline. It could be that the international exchange of information gained attention among investors, without necessarily having to do with the audit in 2020. It could also be that advantages of investments in low-tax jurisdictions decreased in importance during the same period.

Innehållsförteckning

1	Inledning	8
2	Bakgrund och tidigare studier	10
2.1	Olika skäl till felrapportering	10
2.2	Tidigare studier	12
3	Data, målpopulation och urval	14
3.1	Beskrivning av data.....	14
3.2	Målpopulation och kontrollurval.....	15
3.3	Beskrivning av målpopulationen.....	16
4	Metod	20
4.1	Analytisk ansats	20
4.2	Utfallsmått	22
5	Resultat.....	24
5.1	Huvudresultat	24
5.2	Effekter för olika delgrupper	29
6	Avslutande diskussion	35
6.1	En stor andel redovisar fel samtidigt som det finns en tydlig beteendeanpassning efter kontroll.....	35
6.2	Vad beror underrapporteringen på?	35
6.3	Anpassning sker ibland även via avdrag för kapital	37
6.4	Är kontroll en bättre metod än information?	37
6.5	Utvecklingen av redovisningen av utländska kapitalinkomster bör följas upp framöver	38
7	Referenser	40
	Bilaga	42

1 Inledning

Sedan 2016 får Skatteverket regelbundet del av uppgifter om privatpersoners utländska kapitalinkomster genom avtal benämnda CRS/DAC2/FATCA (hädanefter benämnda CRS-uppgifterna).² Syftet med informationsutbytet är att förebygga och minska internationellt skatteundandragande och uppgifterna tillgängliggörs bland annat för kontrolländamål hos Skatteverket. Till följd av informationsutbytet tar Skatteverket emot runt en miljon kontrolluppgifter över kapitalinkomster varje år från nästan 100 länder för mellan 500 000 och 600 000 unika fysiska personer. Beräkningar baserade på dessa uppgifter visar att hushållens totala utländska finansiella tillgångar uppgår till runt 300 miljarder kronor (Skatteverket, 2024a).

CRS-uppgifterna har bland annat använts för en särskild studie avseende kontroll av privatpersoners kapitalinkomster från utlandet för inkomståret 2020 (se Skatteverket, 2024a, för detaljer). Kontrollen avsåg utdelningar och ränteinkomster och genomfördes på ett slumpmässigt urval av 1 000 personers deklARATIONER för inkomståret 2020. I målpopulationen som bestod av ca 23 000 personer, ingick individer som enligt CRS-uppgifterna hade minst 2 000 kronor i utländsk kapitalinkomst (utdelningar och ränteinkomster).³ Beräkningar visar att det totala skattefelet förknippat med privatpersoners kapitalinkomster i form av utdelningar och ränta från utlandet uppgick till 58 miljoner kronor, vilket är förhållandevis stort (Skatteverkets Årsredovisning 2022).⁴ Detta motsvarar 0,07 procent av den fastställda kapitalinkomstskatten.

Syftet med denna analys är att utvärdera kontrollens effekt på deklarationsbeteendet av utländska kapitalinkomster. I analysen skattas såväl en *utrednings-effekt* som en *beteendeeffekt*. Den första effekten visar konsekvensen av kontrollen på den deklarationsuppgift och för den period (i detta fall inkomståret 2020) som kontrollen avsåg. Utredningseffekten visar alltså, lite förenklat, det fel som fanns i den inlämnade deklARATIONEN. Den andra effekten, beteendeeffekten, visar det deklarationsbeteende som kontrollen medförde

² CRS står för Common Reporting Standard och det är OECD:s rapporteringsstandard för utbyte av upplysningar om finansiella konton mellan olika stater och jurisdiktioner (Standard for automatic Exchange of Financial Account Information in Tax Matters). Standarden bygger i stora delar på en modell för bilaterala avtal om automatiskt utbyte av upplysningar om finansiell information mellan USA:s federala skattemyndighet och respektive skattemyndighet i annan stat eller jurisdiktion, de s.k. FATCA-avtalen. I Rådets direktiv 2011/16/EU av den 15 februari 2011 om administrativt samarbete i fråga om beskattning finns bestämmelser om ett obligatoriskt automatiskt utbyte av upplysningar. Genom Rådets direktiv 2014/107/EU, även kallat DAC 2, utvidgades detta automatiska utbyte till att omfatta i princip motsvarande bestämmelser som finns i CRS, d.v.s. ett utbyte av upplysningar om finansiella konton mellan EU:s medlemsstater. Arbeten med andra informationsutbyten gällande utlandsinkomster har pågått sedan 2002.

³ Se avsnitt 3 för en närmare beskrivning av data, målpopulation och urval.

⁴ Skatteverkets årsredovisning 2022, s. 30, tabell 17. Den uppskattningen utgör dock endast en delmängd av det totala internationella skattefelet, se Skatteverket (2022 s 29-31),

framöver. Den kan uppstå på flera sätt, exempelvis genom att personen som blivit kontrollerad blir varse om att Skatteverket genomför kontroller och att eventuell underrapportering riskerar till att man blir upptäckt. Kontrollen kan medföra att man blir medveten om att myndigheterna har tredjepartsuppgifter, det vill säga uppgifter från utlandet angående dessa inkomster, samt att uppgifterna nyttjas i kontrollsyfte. Det kan då leda till att man höjer sin förväntan om att kontroll kan inträffa. Därmed väljer personen att redovisa mer korrekt framöver. Detta kan även uppstå om man omedvetet lämnat felaktig uppgift, men att man genom kontrollen blir varse om att uppgiften är fel (oavsiktligt fel). En ökad redovisning av kapitalinkomster från utlandet efter avslutad kontroll tolkas alltså som en ökad regelefterlevnad (givet att personen fortsatt har denna typ av inkomst). Denna analys kan dock inte särskilja om det beror på att personen avsiktligt eller oavsiktligt rapporterat fel. Kontrollens effekt på det framtida deklarationsbeteendet inom detta område har inte utvärderats tidigare. Det är således oklart vad kontrollen har för mervärde i form av förbättrad regelefterlevnad på sikt.⁵

Med underlaget från nämnda slumpurval har kontrollens långsiktiga beteendeffekt studerats fram till och med inkomståret 2023, det vill säga upp till tre år efter kontrollåret 2020. Den behandling som utvärderas är att få en förfrågan av Skatteverket om kapitalinkomstuppgiften i deklarationen (utdelningar och ränteinkomster från utlandet).⁶ Skattehandläggaren kan, utifrån vilket svar som skattebetalaren lämnar och annan information, välja att påbörja en skrivbordsutredning. Utfallet kan bli att en omprövad deklaration som innebär upp-taxering och/eller någon sanktionsåtgärd, eller att ärendet avslutas utan åtgärd.⁷ Enbart en kontakt med skattebetalaren kan antas leda till att riskmedvetenheten för upptäckt ökar. En beteendeffekt (ökad regelefterlevnad) kan alltså uppstå även om utredningen inte finner att personen ska upptaxeras i just detta fall. I denna analys har behandlingen för enkelhet benämnts ”kontroll”, även om ingen fullständig granskning har genomförts.

I nästa avsnitt (avsnitt 2) beskrivs dels teoretiska motiv för olika finansiella beslut och förväntad effekt av en kontroll, dels redogörs för tidigare studier som är relevanta för denna analys. I avsnitt 3 beskrivs data, målpopulation och urval. Avsnitt 4 beskriver analytisk ansats, metodologiska avvägningar och

⁵ Effekten av informationsutskick, en mjukare insats än kontroll, på deklarationsbenägenheten av utländska kapitalinkomster har studerats i två tidigare analyser (Skatteverket, 2023a, Angelov & Johansson, 2020). Se avsnitt 2.2.

⁶ Innan förfrågan utgick genomfördes en förgranskning för att säkerställa att de rätta personerna granskades och att resurserna användes effektivt. Förgranskningen innebar ett litet bortfall. Det kommer denna analys att bortse från. Se Skatteverket (2024a) för detaljer.

⁷ Har man oredovisade skattepliktiga inkomster och Skatteverket ställer frågor om dessa inkomster, kan Skatteverket upptaxera vederbörande samt ta ut skattetillägg på upp till 40 procent av den skatt som man borde ha betalat.

utfallsmått. Analysens resultat presenteras i avsnitt 5. Rapporten avslutas i avsnitt 6 med diskussion och slutsatser.

2 Bakgrund och tidigare studier

2.1 Olika skäl till felrapportering

En felrapportering av kapitalinkomst kan ha flera orsaker som grundas i individers skattemoral, förväntan om risk för kontroll eller ekonomiska vinst av att undanhålla inkomst från beskattning. Men beteendet kan även förklaras utifrån individers regelkännedom, finansiella förmåga, aktivitet/engagemang i sparandet och allmänna preferens för att vilja göra rätt, samt utifrån den ansträngning som krävs för att redovisa rätt.

Finansiella beslut som berör investeringar i utlandet kan ha många orsaker, och i vissa fall tyda på ett medvetet val att undandra kapitalinkomst från beskattning. Här kan noteras att det troligtvis finns två delpopulationer som har kapitalinkomster från utlandet. Dels finns de som aktivt investerar i utlandet av olika skäl, dels finns de som mer eller mindre aktivt har tillgångar på banker och finansiella institut utomlands. De kan till exempel ha invandrat till Sverige, eller arbetat utomlands under en tid. Det finansiella beslutet kan då handla om sparande snarare än aktiva investeringar i tillgångar hos utländska finansiella institut.

Ett skäl för investeringar via utländska finansiella institut kan vara risk-spridning. Andra länder kanske erbjuder ett annat utbud av finansiella institut eller finansiella instrument än vad som är fallet i hemlandet.⁸ Personer kan ha olika riskaversion, det vill säga olika motvilja att ta risk. Motivet för att acceptera en högre risk på en investering är en förväntan om att det ger en högre avkastning över tid (riskpremie). Förutom riskspridning kan tids-horisonten för investeringen spela roll för vilken risk man föredrar. Tidigare studier visar att riskaversionen i allmänhet är högre bland kvinnor än bland män (Croson och Gneezy, 2009, Eckel och Grossman, 2008), men sannolikt förklaras riskbenägenhet av ytterligare faktorer.

Förutom en investerings finansiella risk kan ett finansiellt beslut att inneha tillgångar utomlands motiveras av att man tar en kalkylerad risk att myndigheter upptäcker oredovisade inkomster. Det kan till exempel vara så att skattekontrollen i ett annat land är eller upplevs som mindre omfattande än den i Sverige. Det kan vara ett skäl till att ha tillgångar i ett så kallat

⁸ Märk att själva tillgången kan ha sitt ursprung i ett annat land än där den handlas (till exempel kan man handla med fonder som innehåller aktier för utländska företag på Stockholmsbörsen).

lågskatteland. Typiskt för ett lågskatteland är att det specialiserar sig på att erbjuda företags- och finansiella tjänster till utländska aktörer. Dessa tjänster erbjuds med skattefördelar, sekretess och andra incitament som lockar individer som är skattskyldiga i andra jurisdiktioner att placera sina tillgångar där (se Skatteverket 2024a). Det kan då handla om medvetet skatteundandragande, eller en avancerad typ av skatteplanering som kan gränsa till olaglig.

Investeringsvalet kan också förklaras av ens kännedom om och kulturella närhet till annat land, vilket gör informationskostnaden och eventuellt den upplevda risken av investeringen lägre. Det kan till exempel handla om att man är född utomlands, har koppling till annat land via sin familj eller sitt företag eller att man under en tid arbetat utomlands. Tidigare studier visar exempelvis att en investering i ett land som är geografisk och/eller kulturellt nära ens ursprungsland upplevs som mindre riskfylld, så kallad *home-bias* (French & Poterba, 1991).

Individens finansiella förmåga och kunskap⁹ kan också påverka finansiella beslut. Den som har bristande förmåga att fatta välgrundade beslut om sin ekonomi riskerar att göra dåliga investeringsval, inklusive att inte vara tillräckligt aktiv i sina finansiella beslut.¹⁰ Det kan exempelvis handla om att man på grund av historiska skäl har ”vilande” konton i utlandet, som man sällan ser över eller inte är medveten om. Luradi och Mitchell (2014) fann vidare att människor betygsätter sin subjektiva finansiella förmåga högre än vad objektiva mått på deras finansiella förmåga säger.

Det är inte känt från tidigare studier om bristande finansiell förmåga har en koppling till att individen även (omedvetet) redovisar kapitalinkomster fel i deklarationen, men det är kanske inte långsökta att föreställa sig att så kan vara fallet. Felredovisningen kan vara orsakad av att man är inte är insatt i regelverket. Det kan finnas en kostnad för att redovisa, till exempel genom att man behöver informera sig om komplicerade regler eller behöver redovisa en stor mängd uppgifter (*compliance cost*).¹¹ Det är inte alltid lätt att skilja på om beteendet förklaras av hög kostnad för att redovisa eller bristande finansiell förmåga.

⁹ Finansiella förmåga och kunskap är en kombination av finansiell medvetenhet, kunskap, färdigheter och beteenden som behövs för att kunna fatta sunda ekonomiska beslut. Definitionen utgår från OECD:s beskrivning av begreppet *financial literacy*. Se Finansinspektionen (2024).

¹⁰ Det sistnämnda kan till exempel innebära att man behåller riskfyllda tillgångar som inte överensstämmer med ens nuvarande riskpreferenser. Ett exempel på det är den stora mängd inaktiva sparare inom premiepensionssystemet (se Pensionsmyndighetens remissyttrande PID155915, 2017-02-01, samt Riksrevisionen remissyttrande DNR: 5.1.1-2019-1376, 2020-02-04).

¹¹ Se Yang m.fl (2024).

De som omedvetet gjort fel bör påverkas relativt mycket av en kontroll på såväl lång som kort sikt. Kontrollen gör dem medvetna om reglerna, och de kommer sannolikt att välja deklarerera mer korrekt i framtiden, speciellt om de vill undvika att riskera att göra fel. Utifrån resonemangen ovan om finansiell förmåga och om aktivitet i finansiella beslut skulle man förvänta sig att det främst handlar om personer som är relativt ovana med dessa typer av investeringar, men det kan även handla om grupper som tror sig göra rätt eller inte anstränger sig för att sätta sig in i regelverk.

De som medvetet deklarerat fel och undanhållit inkomst från Skatteverket accepterar en viss sannolikhet (risk) för upptäckt. Deras bedömning av sannolikheten för upptäckt kan dock vara felaktig. De kan till exempel varit felinformerade om vilken typ av tredjepartsinformation som Skatteverket har tillgång till. Om kontrollen innebär att deras förväntan om upptäckt höjs, så kommer de att göra mer rätt framgent. Det finns dock en eventualitet, beroende på skattemoral och ekonomisk vinst av fortsatt fusk, att de söker andra sätt att undvika skatt på genom att flytta sina tillgångar till andra mer svårupptäckta tillgångar.

Sammantaget kan man förvänta sig att en kontroll påverkar personer olika, både på kort och lång sikt, utifrån de aspekter som har tagits upp ovan. Eftersom populationen är heterogen utifrån dessa aspekter, kan man inte förvänta sig en kontroll leder till fullständig anpassning och maximal regel efterlevnad.

2.2 Tidigare studier

Internationellt utbyte av uppgifter om till exempel privatpersoners och företags inkomster har blivit mer vanligt under senare tid. Som beskrevs ovan utbyts information om privatpersoners utländska kapitalinkomster genom CRS och liknande avtal sedan 2016. En dansk studie (Boas m.fl., 2024) fann att införandet av CRS ökade privatpersoners egenrapportering av utländska kapitalinkomster. Införandet hade dock ingen effekt på de med höga sådana inkomster; snarare verkar den gruppen ha påverkats av annonseringen av införandet några år tidigare. Studien fann vidare att införandet innebar en repatriering av förmögenhet, alltså en flytt av tillgångar från utlandet till hemlandet (i detta fall Danmark). Det finns såvitt är känt inte någon liknade skattning för Sverige men det är troligt att samma mönster kan inträffat även här.

Samma studie (Boas m.fl., 2024) fann även att det finns tydliga brister i informationsutbytet. Informationen som skickas av utländska banker till Danmark kan innehålla fel och inkomster kan därtill redovisas i fel fält i

deklarationen av skattebetalaren. Dessa problem begränsar skattemyndigheternas förmåga att automatisera korrigeringar utifrån informationsutbytet.

Den danska studien finner även tecken på dålig regelefterlevnad bland utländska banker då att vissa utländska banker inte följer rapporteringsreglerna. Analysen hade möjlighet att på individnivå jämföra banktransfereringar över landsgränser med uppgifter om utländska konton som inkommit via CRS. Trots att de utländska bankerna i princip bör rapportera kontona till Danmark i samband med sådana transfereringar, så skickas ingen uppgift om det till den danska skattemyndigheten i nästan 30 procent av fallen.

Skatteverket har genomfört två studier av effekten av vägledningsutskick på området med utländska kapitalinkomster. Syftet med ett utskick är att fömå skattebetalaren att på frivillig basis redovisa till exempel sina kapitalinkomster korrekt. I ett fältexperiment från 2020 skickade Skatteverket ut meddelanden till 500 slumpmässigt utvalda privatpersoner med utländska kapitalinkomster (Angelov & Johansson, 2020). I meddelandet informerades kontohavare från Sverige om att Skatteverket har fått kännedom om deras utländska kapitalinkomster för föregående år och förklarade även hur sådana kapitalinkomster ska deklarerars. Brevet skrevs med en neutral formulering med syfte att vara hjälpsamt. Resultatet av experimentet visar inte på någon signifikant effekt på vare sig total redovisad kapitalinkomst eller total skatt på kapitalinkomst.

Ett utökat fältexperiment, som omfattade 5 000 slumpmässigt utvalda privatpersoner med utländska kapitalinkomster, genomfördes under 2022 (Skatteverket, 2023a). Resultaten visar att det finns ett antal beteendeeffekter av breven, bl.a. i form av att en större andel väljer att deklarerar positiva kapitalinkomster. Skattningarna av beteendeeffekterna bedöms som betydelsefulla och motsvarar en effekt på mellan 19 och 29 procent, beroende på brevets formulering. Resultaten visar däremot inte att breven ledde till någon höjning av genomsnittlig deklarerad kapitalinkomst eller genomsnittlig slutlig skatt. Resultaten tyder alltså på att utskicken leder till beteendeförändringar men inte av sådan omfattning att påverkar den genomsnittliga deklarerade kapitalinkomsten. Tolkningen som görs i rapporten är att breven, eftersom de var relativt milda i sin formulering, inte ledde till tillräckligt stor påverkan av den upplevda upptäcktsrisken.

Boas m.fl. (2024) redogör för ett liknande brexperiment i Danmark. Även här sände skattemyndigheten ut brev till en del av skattebetalarna med information om att skattemyndigheten hade fått uppgifter från utländska banker om personernas tillgångar och kapitalinkomster föregående år. Resultaten visar att brevinformationen hade en tydlig effekt på att andelen som självant korrigerade sin självrapporterade inkomst.

Ett annat exempel där tredjepartsinformation på inkomst har använts som underlag vid kontroll och för att utforma kontrollurval är beskattningen av privata hyresintäkter (se Skatteverket, 2024b). Tredjepartsinformation har även använts för att analysera storleken på skattefelet förknippat med kapitalinkomst från kryptovaluta (se Skatteverket, 2024c).

En tidigare skattefelsanalys (Skatteverket, 2024a) har undersökt vilka grupper som har redovisat felaktiga uppgifter i störst utsträckning. Skattefelsanalysen bygger på samma slumpurval som används i föreliggande analys. Rapporten visar inte någon statistiskt säkerställd skillnad i utredningsresultat mellan män och kvinnor, varken i genomsnittligt ändringsfrekvens eller genomsnittligt skattefel. Bland yngre kontohavare fann man att andelen som redovisar fel är större än bland äldre. Vidare framgick att ungefär 56 procent av alla inkomster i urvalet härstammar från lågskatteländer och den genomsnittliga inkomsten är betydligt högre för dessa jämfört med andra länder. Det genomsnittliga ändringsbeloppet är signifikant större på inkomst som härstammar från lågskatteländer jämfört med inkomst från andra länder. Den genomsnittliga ändringsfrekvensen på kontonivå är dock något lägre för konton i lågskatteländer i förhållande till konton i övriga länder (55 procent jämfört med 62 procent).

3 Data, målpopulation och urval

3.1 Beskrivning av data

Rapporteringsskyldiga finansiella institut såsom banker, värdepappersbolag, fondbolag eller försäkringsföretag ska lämna uppgifter om privatpersoners (i) utdelningar (CRS 501) och (ii) ränta på utländska konton (CRS 502), samt (iii) bruttointäkter/inlösen (CRS 503) och (iv) övriga uppgifter som exempelvis inkomster som genereras med avseende på tillgångarna på konto (CRS 504).¹² Kontrollen som undersöks i denna analys omfattade dock endast (i) utdelningar och (ii) ränta (CRS 501 och CRS 502).¹³ Uppgifterna benämns forstsättningsvis ”CRS-uppgift” för att förenkla framställningen, även om det i själva verket inkom i ungefär lika delar via DAC2 och CRS. I sällsynta fall inkom uppgifterna via FATCA. Forstsättningsvis avser ”kapitalinkomst” utdelningar och ränta på utländska konton. ”Konto i utlandet” avser konton för dessa kapitalinkomster.

¹² 2 kap. 21–21 b §§ lag om identifiering av finansiella konton för automatiskt utbyte av upplysningar (IDKAL) (22 b kap. 4 § SFL),

¹³ I förhållande till CRS 501 och 502 utgör CRS 503 och 504 de stora utländska kapitalinkomsterna.

CRS-uppgifter för varje beskattningsperiod (så även för kontrollåret 2020) inkommer löpande till Skatteverket, men övervägande andelen av uppgifterna inrapporteras inom 9 månader efter redovisningsperiodens slut. Avseende beskattningsperiod 2020 registrerades de första uppgifterna hos Skatteverket i april 2021 och de senaste i oktober 2023. Detta innebär att en del uppgifter från vissa länder saknas i analysen.

För definitionen av målpopulation och kontrollurval (se nedan) användes CRS-uppgifterna för 2020 daterade oktober 2023. För analysen har dock de mest aktuella CRS-uppgifterna (höst 2024) för beskattningsperioderna 2019-2023 använts.

3.2 Målpopulation och kontrollurval

Målpopulationen består av individer med utländska kapitaltillgångar som uppfyllde följande kriterier: (i) har utländska kapitalinkomster i form av utdelning och/eller ränta om minst 2 000 kronor från minst ett land, och (ii) bedömdes som obegränsat skattskyldiga för beskattningsperioden 2020.^{14, 15} Beloppsgränsen på 2 000 kronor från minst ett land innebär att målpopulationen exkluderar personer som har mindre än 2 000 kronor från samtliga länder men likväl kan ha en summerad beskattningsbar utländsk kapitalinkomst överstigande 2 000 kronor.

Kontrollurvalet drogs via stratifierat slumpmässigt urval. Stratifieringen skedde på landet som skickade kontrolluppgiften och storleken på den utländska kapitalinkomsten som den rapporterades via CRS-uppgifterna.¹⁶ Antalet som valdes till urval i varje stratum drogs proportionellt mot respektive stratums ramstorlek, det vill säga med likadan andel i varje stratum. Motivet till samplingen var att säkerställa god täckning både geografiskt och inkomststorleksmässigt.

Eftersom en person kan ha konton i flera länder upprättades först en rampopulation som bestod av unika kombinationer av skattebetalare och land utifrån de rapporterade och identifierade kontrolluppgifterna. I denna

¹⁴ Kontouppgiften ska också innehålla uppgifter som är aktuella. Notera att uppgifterna kan enligt sändande land anses vara ersatta, återtagna eller motsvarande. Uppgifterna kan i sällsynta fall även vara lämnade dubbelt. En bedömning har gjorts när så varit fallet för att undvika dubbelräkning.

¹⁵ Detta innebär även att vissa inrapporterade inkomster som anses beskattningsbara enligt DAC2/CRS/FATCA inte definieras som beskattningsbara enligt svenska skatteregler. Det är alltså en viss övertäckning av personer i målpopulationen jämfört med gruppen som har utländska kapitalinkomster som definitivt är föremål för beskattning i Sverige. Skatteverket har noterat att det förekommer att rapporteringsskyldiga banker och finansiella institut använder CRS 504 för utdelningar, så det förekommer alltså viss undertäckning.

¹⁶ Landsindelningen var Norden, Europa utom Norden samt resten av världen. Kapitalinkomstindelningen var till högsta decilen respektive övriga deciler.

rampopulation kan en skattebetalare förekomma flera gånger om de har konton i flera olika länder. Individer med konton i fler länder har därför en högre sannolikhet att ingå i det slumpmässiga urvalet än de med konton i endast ett land.¹⁷ Efter bearbetning bestod rampopulationen av drygt 23 000 unika privatpersoner med kapitalinkomst från 68 olika länder.

Ett slumpurval på 1 000 personer granskades för inkomstår 2020. Granskningen genomfördes under våren 2022. Granskningarna startade i mars 2022. Det betyder att vissa hann börja deklarerera för inkomstår 2021 och påverkas i sina deklarationer för 2021. Som förklaras ytterligare i nästa avsnitt, studeras utfallet med hjälp av aktuella uppgifter per oktober 2024, vilket innebär att eventuella självkorrigeringar ingår i skattningarna. För närmare beskrivning av granskningen, se Skatteverket (2024a).

De som kontrolleras benämns forstättningsvis *slumpvalda* och de i målpopulationen som inte kontrollerades benämns *jämförelser*.

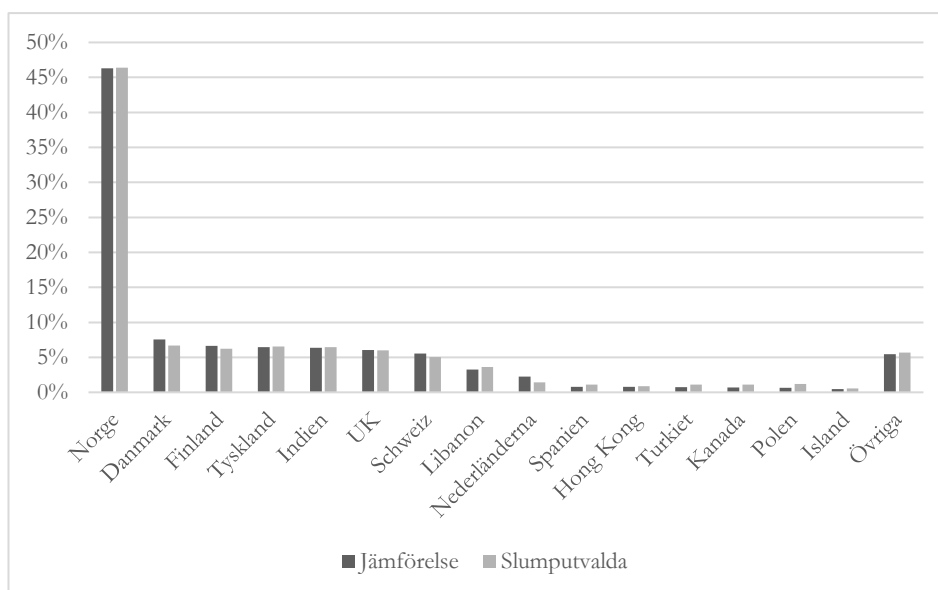
3.3 Beskrivning av målpopulationen

Det är relativt sällsynt att ha utländsk kapitalinkomst (CRS 501 och 502) utbytt via CRS från mer än ett land. Ungefär 92 procent av målpopulationen har utländsk kapitalinkomst från bara ett land och 99 procent från högst två länder. Absolut vanligast är att ha kapitalinkomster från Norge, se Figur 1. Det förklaras sannolikt av den nära kopplingen som finns mellan Sverige och Norge.¹⁸ Figuren visar de femton vanligaste länderna att ha kapitalinkomst från bland de i målpopulationen som hade utländsk kapitalinkomst från bara ett land.

¹⁷ Det kan kompenseras genom att vikta materialet utifrån antal länder som personen hade konton i. I denna målpopulation är det relativt sällsynt att ha utländsk kapitalinkomst från mer än ett land, så en viktning har en liten praktisk betydelse. Av avsnitt 3.3 nedan framgår att 92 procent har utländsk inkomst från bara ett land och 99 procent från högst två länder. Därtill är länderrepresentationen ungefär densamma i kontrollurvalet som bland övriga. Bedömningen är därför att en viktning inte har någon stor betydelse för resultatet.

¹⁸ Uppskattningsvis bor och arbetar 80 000 svenskar i Norge. Även arbetspendlingen över gränsen är omfattande. (<https://www.regeringen.se/sveriges-regering/utrikesdepartementet/sveriges-forbindelser-med-omvarlden/europa-och-centralasien/norge/> hämtad 2025-08-12).

Figur 1 Fördelning på land för kontoinnehav uppdelat på kontrollerade (slumputvalda) och icke-kontrollerade individer (jämförelser); procent;

Anm. Enbart de som hade utländsk kapitalinkomst från bara ett land. Hong Kong betecknas här för enkelhets skull som land trots att det är en särskild administrativ region i Kina.

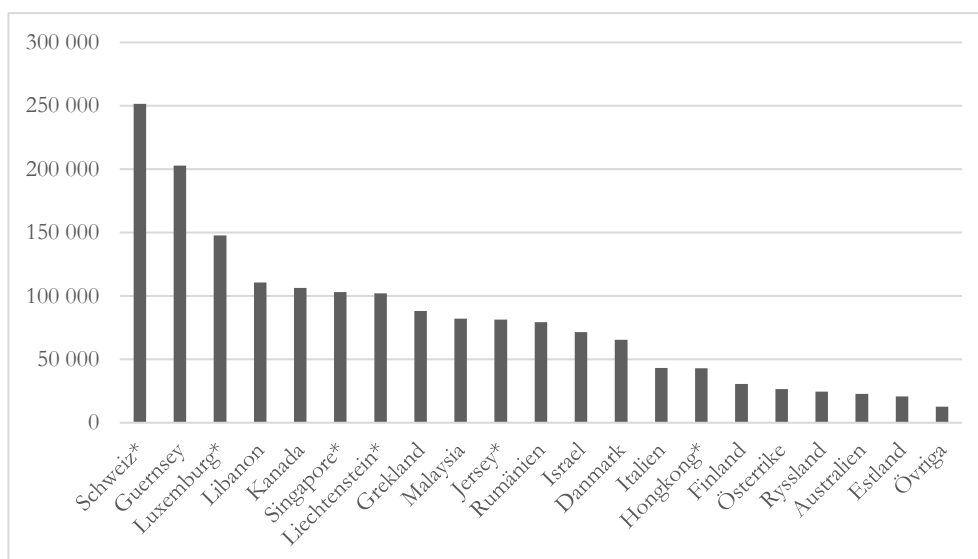
Trots att kapitalinkomst från Norge är så vanligt är det inte därifrån som de huvudsakliga kapitalinkomsterna kommer. De länder med högst genomsnittlig utländsk kapitalinkomst visas i Figur 2.¹⁹ Av figuren framgår att genomsnittlig kapitalinkomst är i särklass högst från Schweiz (ca 250 000 kr), Guernsey (ca 200 000 kr) och Luxemburg (ca 150 000 kr).. Norge, som ca 46 procent av målpopulationen har konto i, har den fjärde lägsta genomsnittliga kapitalinkomsten (10 000 kr i genomsnitt). Man kan vidare notera att det finns en överrepresentation av så kallade lågskatteländer (markerade med ”*” i figuren) bland länderna med högst genomsnittlig kapitalinkomst.²⁰

Ungefär 20 procent av målpopulationen hade finansiella tillgångar i ett lågskatteland under 2020. Denna andel nästan halverades dock mellan 2020 och 2021. Analysen i denna rapport ger inget svar på vad denna minskning kan bero på. Halveringen finns dock både bland slumputvalda och jämförelser och analys visar inte på någon statistiskt säkerställd skillnad mellan slumputvalda och jämförelser.

¹⁹ Enbart länder med minst 10 observationer samt personer som hade utländsk kapitalinkomst från bara ett land ingår i figuren. Resultatet är innehåller så kallade extremvärden, se avsnitt 4.

²⁰ I denna analys följer klassificeringen av lågskatteländer den som görs i Skatteverket (2024a). Alltså klassas Bahamas, Belize, Bermuda, Barbados, Caymanöarna, Curacao, Cypern, Gibraltar, Grenadinerna (Grenada), Hongkong, Irland, Jersey, Brittiska Jungfruöarna, Liechtenstein, Luxemburg, Malta, Mauritius, Monaco, Nederländerna, Samoa, Schweiz, Seychellerna och Singapore som lågskatteländer. Se vidare i Skatteverket (2024a) för en detaljerad beskrivning av länderfördelningen på kapitalinkomsten.

Figur 2 Genomsnittlig kapitalinkomst (kronor), de 20 länderna med högst sådan inkomst; enbart länder med minst 10 observationer ingår

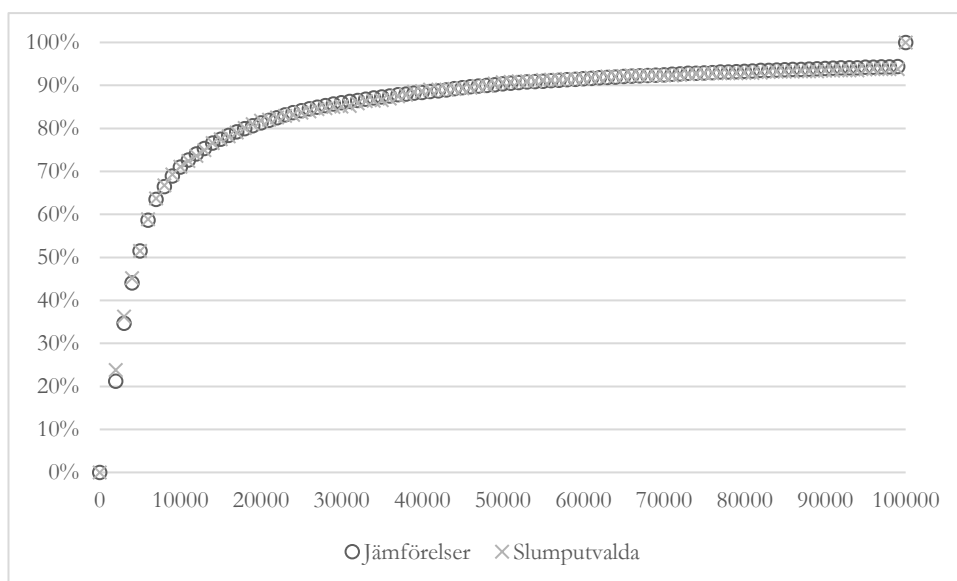

Anm. Hong Kong betecknas här för enkelhets skull som land trots att det är en särskild administrativ region i Kina. "Övriga" utgörs av 16 länder. *=lågs katteland enligt Skatteverket (2024a).

Andelen av målpopulationen med utländska konton är relativt stabil. CRS-uppgifterna från 2019-2023 tyder på att mellan 80 och 90 procent av målpopulationen hade ett konto utomlands under kontrollens kringliggande år. Detta inkluderar både de som har och de som inte har en kapitalinkomst från tillgången under året enligt CRS-uppgiften, enbart att inneha ett konto. Analys visar inte på någon statistiskt säkerställd skillnad mellan grupperna på andelen som har ett konto utomlands under något av åren.

I Figur 3 redovisas den kumulativa fördelningen över utländsk kapitalinkomst enligt CRS för 2020, uppdelat på slumpurval och jämförelser. På det sätt som målpopulationen är definierad så börjar fördelningen på 2 000 kronor. Som framgår är fördelningen kraftigt högerskev: de som har förhållandevis små inkomster dominerar (ca 45 procent har mellan 2 000 kronor och 5 000 kronor i utländsk kapitalinkomst). Ca 70 procent har högst 10 000 kronor. Ca 10 procent har 50 000 kronor eller mer i utländsk kapitalinkomst och ca 6 procent har 100 000 kronor eller mer.

Figur 3 Kumulativ fördelning på storleken på kapitalinkomsten 2020 enligt CRS-uppgiften (procent)

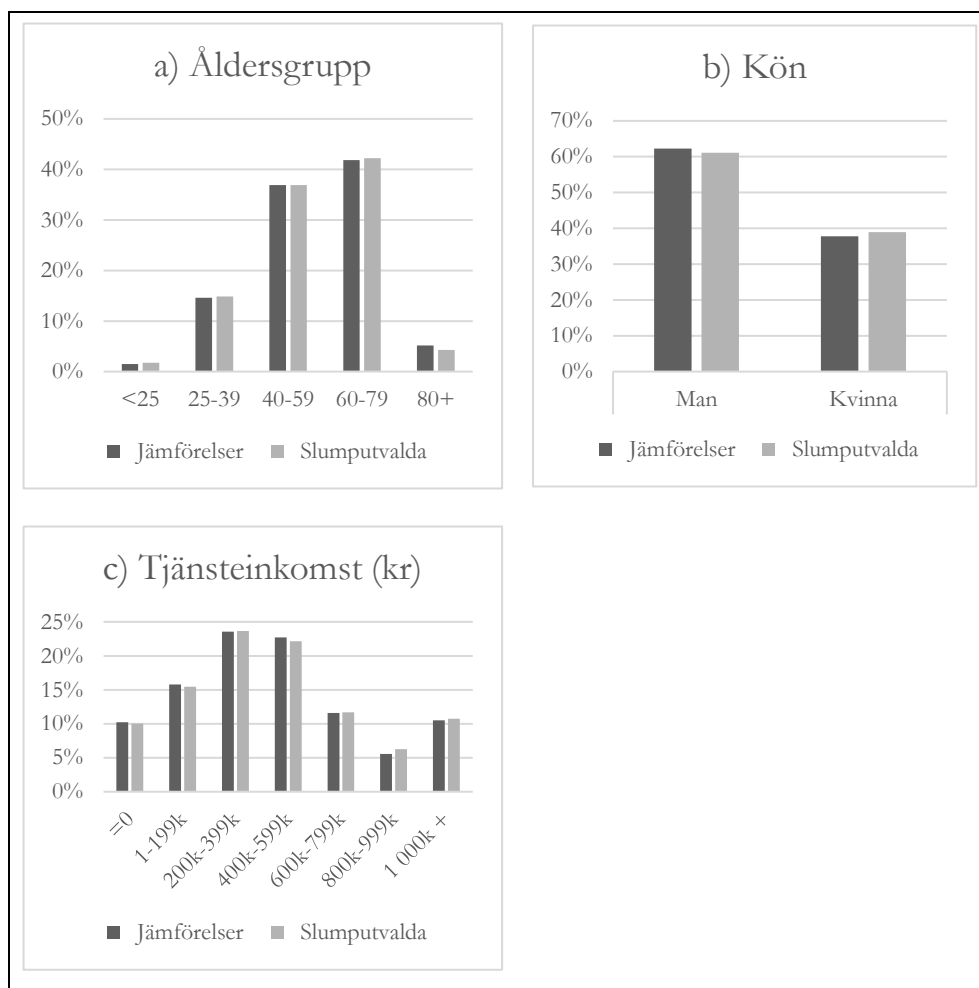

Anm.: "100 000" summerar de som har 100 000 kronor eller mer.

Av resultaten i graferna ovan framgår att det är ungefär samma fördelning i slumpurvalet som bland jämförelserna för samtliga av de undersökta egenskaperna. Av Figur 4 framgår att det även gäller åldersgrupp, kön, juridisk form och tjänsteinkomst. Man kan notera att målpopulationen inte är representativ för riket som helhet. Exempelvis visar resultaten att 40-79-åringar utgör knappt 80 procent av målpopulationen samt att män utgör 62 procent av målpopulationen (i befolkningen som helhet 2020 var det 45 procent 40-79-åringar och 50 procent män). När det gäller tjänsteinkomst framgår att ca 11 procent har en tjänsteinkomst på 1 mkr eller mer vilket tyder på en överrepresentation jämfört med riket.²¹ Man kan också notera att det är ca 10 procent som inte har någon tjänsteinkomst.

²¹ Det var 2 procent som hade inkomst över 1 mkr, räknat bland de med tjänsteinkomst. Skatteverkets statistikportal, uppgift hämtad 2025-08-21.

Figur 4 Fördelning på ålder, kön och inkomst i målpopulationen uppdelat på slumputvalda och jämförelser (2020)

4 Metod

4.1 Analytisk ansats

Tilldelningen till kontroll var slumpmässig och diagrammen ovan indikerar att slumpdragningen fallit väl ut. Det innebär att effektskattningen kan beräknas som genomsnittlig skillnad mellan utfallet för de som kontrolleras (*slump-utvalda*) och de som inte kontrollerades (*jämförelser*). Analysen görs per inkomstår för att kunna studera utrednings- och beteendeeffekterna.

Till ett (ändrings-)beslut finns alltid en tidsangivelse och orsak för omprövning kopplat vilket gör att det går att avgöra om till exempel en omprövning gjorts på eget eller Skatteverkets initiativ efter kontrolltidpunkten. Denna analys använder aktuell deklarationsuppgift per oktober 2024 (det vill säga uppgift efter eventuella ändringsbeslut) för inkomstår 2020 för att mäta utredningseffekten. Ändringar som egentligen inte hör till just denna kontroll riskerar

därför att räknas in i effekten, men eftersom dessa är så få för denna population, bedöms de inte påverka resultaten nämnvärt. På samma sätt mäts beteendeeffekten utifrån aktuell uppgift (per oktober 2024), fast då för efterföljande inkomstår (2021, 2022 och 2023). Under antagandet att kontrollen påverkar deklarationer som infaller efter kontrollen, men inte före, är det ett rimligt angreppssätt.²² Den aktuella kontrollen startade i mars 2022. Det betyder att man kan förväntas se beteendeeffekter för inkomståret 2021 (som deklarerades under våren 2022) och framåt, men inte för inkomstår 2020 eller tidigare.²³

Eftersom granskningarna startade i mars 2022 finns det möjlighet att de behandlade påverkades lite olika beroende på om de redan hunnit deklarera för inkomstår 2021 när de fick förfrågan om inkomstår 2020. En hypotes är att de som inte hunnit skicka in sin deklaration för 2021 påverkades mer av förfrågan (i meningen att de deklarerade mer korrekt för 2021) än de som redan hunnit skicka in sin deklaration. Den senare gruppen kan skicka in en ny deklaration som leder till omprövning, men det är relativt ovanligt att man gör det. Beteendeeffekten för 2021 kan därmed vara något underskattad jämfört med om förfrågan kommit före deklaraationsperioden.

Analysen går alltså ut på att studera skillnaden i deklaraationsbeteende över tid för de som kontrollerades (*slumputvalda*) och de som inte kontrollerades (*jämförelser*) genom en så kallad *difference-in-difference*. Analysen spänner över inkomståren 2015–2023, det vill säga ett antal år såväl före som efter kontrollåret 2020. Analysen kan därigenom fånga upp eventuella slumpmässiga skillnader bakåt i tiden för undersökningsobjekten samt uppnå effektivare skattningar.

Främst binära utfall analyseras, det vill säga indikatorvariabler som visar om man har en viss typ av inkomst/avdrag eller inte (utfallen preciseras i nästa avsnitt). Förutom sådana variabler är det brukligt att analysera effekten på genomsnittligt belopp. Det är dock svårt att skatta tillförlitliga resultat när man som i detta fall studerar kapitalinkomster. Fördelningen är dominerad av nollvärden och är kraftigt högerskev (lång svans med höga värden) vilket betyder att ett genomsnitt sannolikt är missvisande. Utöver detta kan det vara svårt att isolera effekten på kapitalinkomstbeloppet av en kontroll. En oväntad (exogen) händelse på kapitalmarknaden på grund av prisförändringar på de

²² Det är tänkbart att man går tillbaks och ändrar uppgifter för tidigare perioder. Det är dock sällsynt. Det finns möjlighet att ändra deklarationer för tidigare inkomstår genom begäran om omprövning för upp till sex år bakåt i tiden.

²³ Av ytterligare analys (visas ej) framgår att andra ändringar, som inte har med den aktuella kontrollen att göra, är få och har därmed inte har någon stor påverkan på effektskattningen. Det innebär att aktuell uppgift för 2021-2023 fungerar väl för att utala sig om beteendeeffekten.

underliggande tillgångarna och växelkurser med mera, kan resultera i en plötslig inkomstchock i någon av grupperna och skapa problem med jämförbarhet.

I stället analyseras andelarna som redovisar utländsk kapitalinkomst inom olika beloppsintervall (de som inte redovisat något belopp ingår i nämnaren). Fördelen är att det ger en god bild av var i fördelningen som kontrollen förefaller ha haft effekt. Nackdelen är att det är svårt att uttala sig med noggrannhet om exakta belopp. Inte heller erhålls någon bra precision om toppen på fördelningen på grund av för få observationer. För att mildra påverkan från extremvärden så undantas dock personer med extremt höga belopp från denna analys.²⁴

4.2 Utfallsmått

För analysen skapas flera mått utifrån uppgifter i deklarationen och förtryckta uppgifter. Ett centralt mått för analysen är den deklarerade utländska kapitalinkomsten. För att beräkna den används uppgift på redovisad total kapitalinkomst samt förtryckt uppgift.²⁵

Kontrollen avsåg utländska kapitalinkomster. I ruta 7.2 i inkomstdeklarationen (*Ränteinkomster, utdelningar, vinst från bilaga K4 avsnitt C m.m.*) ska alla kapitalinkomster rapporteras, såväl inhemska som utländska. Det finns alltså inte någon separat redovisning av deklarerad utländsk kapitalinkomst. Den förtryckta uppgiften för ruta 7.2 bygger på rapportering från *inhemska* finansiella institut men inte från *utländska*.²⁶ Det betyder att den som till exempel har sålt andra värdepapper, till exempel aktier, genom ett utländskt finansinstitut själv behöver korrigera den förtryckta uppgiften.²⁷

Ett mått på deklarerad utländsk kapitalinkomst erhålls således genom att dra av den förtryckta uppgiften från den redovisade uppgiften i ruta 7.2. Om man redovisar mindre kapitalinkomst än förtryckt uppgift i ruta 7.2 är vårt mått på

²⁴ De som för inkomstår 2019 hade ett belopp överstigande den 99:e percentilen i minst en av följande exkluderas från analysen av andelar inom vissa beloppsintervall: total kapitalinkomst (ruta 7.2), CRS-uppgift, tjänsteinkomst eller utländsk kapitalinkomst (belopp i ruta 7.2 minus förtryckt uppgift). Detta avser uppgiften som finns angiven för inkomstår 2019 vid tidpunkten för kvartal 4, 2020 (alltså före kontrollen). Det resulterade i att 2 procent av individerna i målpopulationen exkluderades från den delen av analysen.

²⁵ I tidigare analys av effekten av informationsutskick på området (Skatteverket, 2023a, Angelov & Johansson, 2020) analyserades inte deklarerad utländsk kapitalinkomst utan enbart total deklarerad kapitalinkomst.

²⁶ En anledningen till att förtryckt uppgift enbart innehåller rapportering från inhemska finansiella institut, men inte från utländska, har att göra med att Skatteverket får tillgång till CRS-uppgifterna först efter att deklarationerna har skickats ut.

²⁷ Individen måste då själv summera ihop vinster och/eller förluster från K-blanketterna med de förtryckta vinsterna eller förlusterna och skriva in detta i ruta 7.2. Om man deklarerar i e-tjänsten Inkomstdeklaration 1, så förs beloppen automatiskt över till inkomstdeklarationen från K-blanketterna.

utländsk kapitalinkomst satt till 0. Detta är inte ett perfekt mått på deklarerad utländsk kapitalinkomst om det saknas rapportering av inhemska kapitalinkomster, eller om den skatteskyldige av olika skäl vill förändra fördelningen av de inhemska kapitalinkomsterna mellan till exempel sig själv och ens maka/make eller mellan sig själv och ens bolag/näring. Dessa skäl till diskrepans mellan sann utländsk kapitalinkomst och vad vårt mått fångar har dock mindre betydelse för en *effektskattning*, där en grupp kontrollerade jämförs med en jämförelsegrupp, eftersom en liknande diskrepans bör finnas i båda grupperna. Genom att ta hänsyn till jämförelsegruppens utveckling är det sannolikt att dessa felkällor inte påverkar skattningen av effekten av kontroll.²⁸

Sammantaget är bedömningen att måttet fungerar relativt väl när det handlar om att mäta *effekten* av en kontroll. Måttet är troligen mindre bra på att fånga de exakta *nivåerna* på deklarerad utländsk kapitalinkomst.

Eftersom slutlig skatt beror på nettot av kapitalinkomst och kapitalutgift, är det logiskt att studera såväl total kapitalinkomst som avdrag för kapital. I analysen ingår enbart obegränsat skattskyldiga, vilket i normalfallet innebär att personerna är skattskyldiga i Sverige för alla sina inkomster både i Sverige och från utlandet. Även om personen är definierad som obegränsat skattskyldig kan dock en inkomst vara undantagen från beskattning i Sverige på grund av intern rätt (till exempel sexmånadersregeln). Ett skatteavtal som Sverige slutit med ett annat land kan också påverka beskattningen. Trots att personen inte ska betala skatt på inkomsten i Sverige kan man notera att den ska lämna uppgift i sin svenska inkomstdeklaration om inkomsten.²⁹ En skillnad i var skatten ska betalas påverkar alltså inte redovisningen av inkomsten, däremot påverkas skatten som betalas i Sverige.

Avdrag för kapital ingick inte i kontrollen. Avdrag för ränteutgifter med mera ska rapporteras i ruta 8.1 (*Ränteutgifter mm.*). Även i detta fall kan ett mått på avdrag för den utländska delen erhållas genom att dra av förtryckt uppgift från redovisad uppgift, då förtrycket enbart innehåller inhemsk uppgift. Även detta mått är satt till 0 om redovisad uppgift är mindre än förtrycket. Också detta mått lider troligen av vissa brister på samma sätt som vårt mått på redovisad utländsk kapitalinkomst. Till exempel kan de som samäger en fastighet som är belånad välja att omfördela ränteutgifterna mellan sig på ett annat sätt än vad

²⁸ Ytterligare ett skäl till diskrepans mellan sann utländsk kapitalinkomst (på CRS 501 och CRS 502) och vad vårt mått fångar är att förfrågan kunde ha uppfattats som allmän och att den även innefattade CRS 503 och CRS 504. Även dessa poster ska rapporteras i ruta 7.2.

²⁹ Är slutlig skatt för inkomsten betald i ett annat land och personen har rätt till avräkning av den utländska skatten ska även uppgifterna om att personen begär avräkning av utländsk skatt fyllas i. Man ska kunna visa att man betalat den slutliga skatt som man begär avräkning för om Skatteverket frågar om det. Avräkning av slutlig skatt som man betalat på utländska kapitalinkomster och som Skatteverket har fått kontrolluppgift om, får man automatiskt.

som framgår av förtryckt uppgift. Måttet bedöms dock användbart i en effektskattning.

För analysen skapas fyra binära utfallsvariabler som baseras på individernas totala kapitalinkomst, utländsk kapitalinkomst, totala avdrag för kapitalutgift och avdrag för utländsk kapitalutgift. Variablerna antar värdet 1 om individen har redovisat respektive inkomst eller har gjort respektive avdrag. I annat fall antar variablen värdet noll. För att studera fördelningen på utländsk kapitalinkomst, skapas också binära variabler för följande intervall: 1–9 999 kr, 10 000–49 999 kr, 50 000–99 999 kr, 100 000–199 999 kr, samt 200 000 kr eller mer.

5 Resultat

I avsnittet presenteras först huvudresultaten (avsnitt 5.1). Därefter redogörs för analysresultat för olika grupper (avsnitt 5.2).

5.1 Huvudresultat

5.1.1 En beskrivning av utvecklingen

Först redovisas utvecklingen av andelen individer som redovisar någon kapitalinkomst, det vill säga som anger ett belopp i ruta 7.2. Figur 5 (graf a) visar att andelen som redovisar någon kapitalinkomst har ökat för både slumputvalda och jämförelser, från ungefär 60 procent 2015 till drygt 90 procent 2023.³⁰ Av figuren framgår också att andelen av de slumputvalda som redovisar kapitalinkomst är betydligt högre än i jämförelsegruppen under året för kontroll (2020), och eventuellt under året efter.

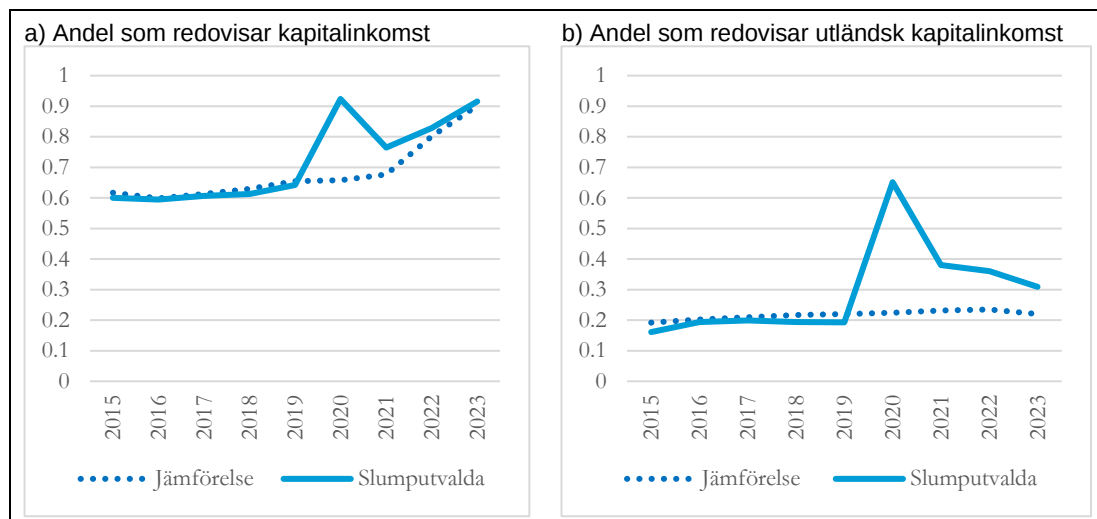
I Figur 5 (graf b) visas andelen individer som deklarerar utländsk kapitalinkomst, det vill säga som redovisar ett högre belopp än den förtrycka kapitalinkomsten. Av figuren framgår att andelen är ungefär 20 procent mellan 2015 och 2019 både för slumputvalda och jämförelsegrupp. Från och med 2020, då kontrollen gjordes, skiljer sig däremot grupperna tydligt åt. Denna skillnad är som störst under kontrollåret och består under alla år som det finns uppgifter på, det vill säga fram till och med 2023.³¹

³⁰ Resultaten i denna och följande figurer avser aktuellt värde per oktober 2024. Därmed inkluderas eventuella ändringar som gjorts av deklarationen till följd av kontroll och självrättningar.

³¹ Som beskrivits ovan i avsnitt 4 kan nivån kan vara behäftad med viss felskattning. Av figuren framgår dock att nivåerna är mycket lika innan kontrollåret. Det tyder på att samma fel sannolikt finns hos både slumputvalda och jämförelsegrupp.

Utvecklingen mellan grupperna antyder att det finns en tydlig utredningseffekt och i viss mån en beteendeeffekt. Graferna antyder att den sistnämnda effekten är tydlig och bestående för andelen som redovisar utländsk kapitalinkomst.

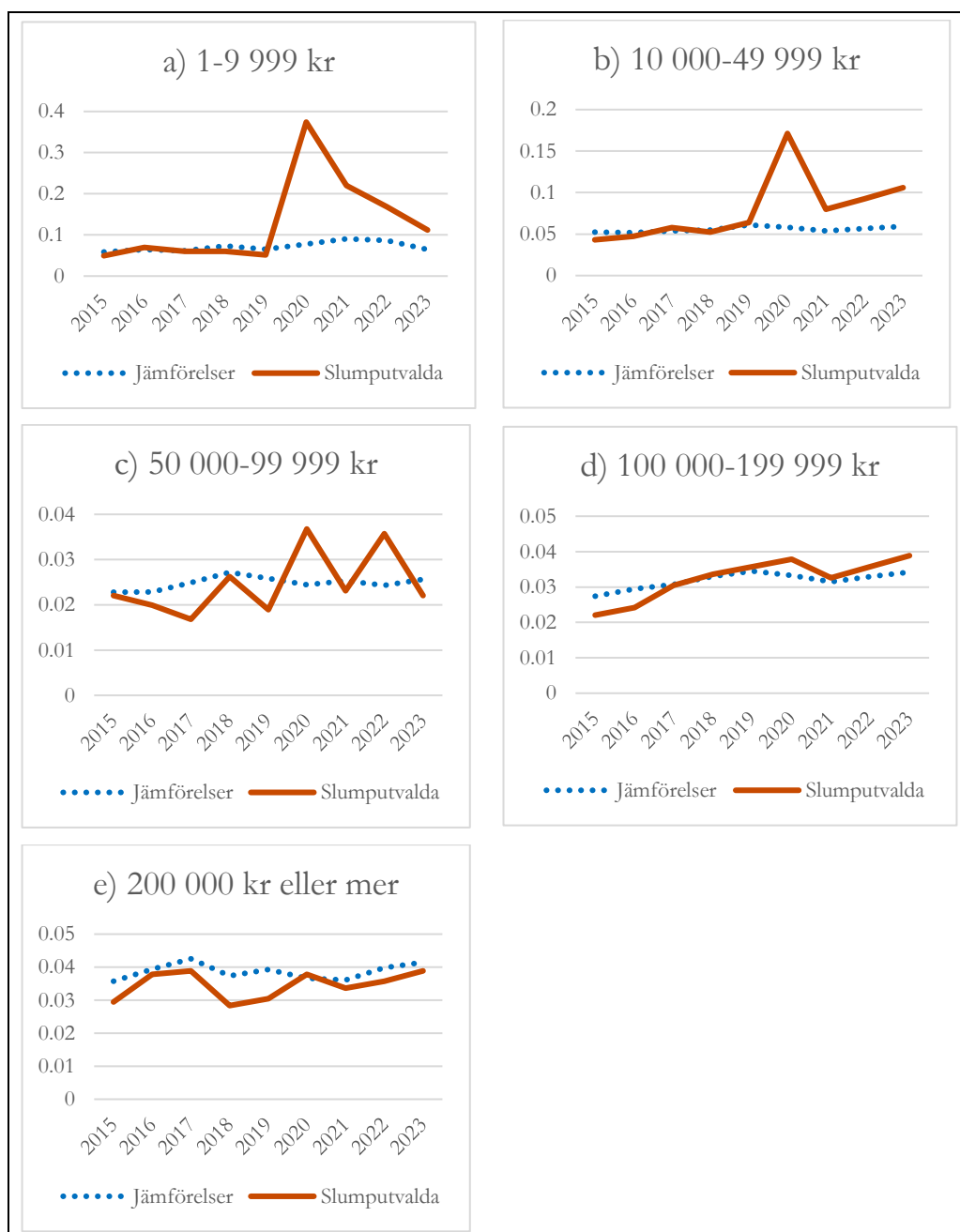
Figur 5 Andel individer som redovisar kapitalinkomster (svenska eller utländska) respektive utländska kapitalinkomster

Anm. Horisontell axel visar inkomstår.

Figur 6 visar andelen som redovisar utländska kapitalinkomster inom olika intervall. Av graferna framgår att andelarna i den lägre delen av fördelningen (de som redovisade mindre än 50 000 kronor) är nästan lika stora i jämförelsegruppen och de slumpurvalda före kontrollen 2020. Från kontrollåret och framåt sker dock en tydligt ökning av andelen bland de slumpurvalda i förhållande till jämförelsegruppen. Däremot syns ingen tydlig skillnad mellan grupperna i de högre intervallen (notera också olika skalor för de olika andelarna).

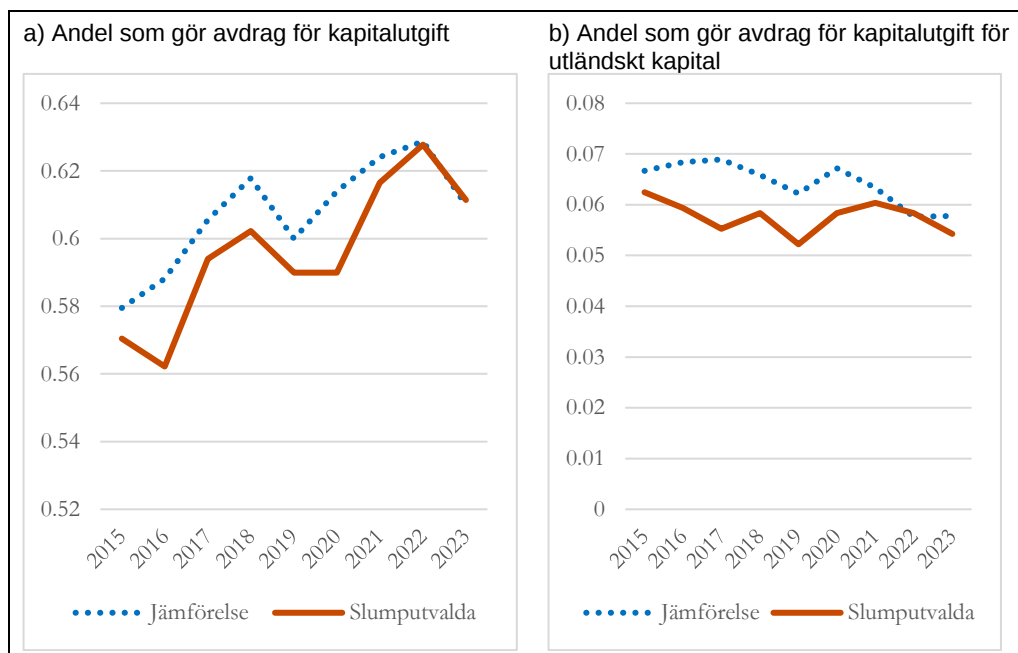
Figur 6 Andel som redovisar utländska kapitalinkomster inom olika intervall

Anm. Horisontell axel visar inkomstår. Andelsberäkningen inkluderar de som redovisat 0 i utländsk kapitalinkomst i nämnaren.

När det gäller andelen individer som gör avdrag för kapital (ränteutgifter mm.), framgår en liten skillnad mellan grupperna fram till 2021, som därefter försvinner. Andelen individer som gör avdrag för kapitalutgift och andel som gör avdrag för kapitalutgift för utländskt kapital (avdrag utöver förtryck) visas i Figur 7 (graf a respektive graf b). Figuren visar att andelarna varierar över tid; utvecklingen i förperioden är emellertid likande för båda grupperna.

Figur 7 Andel som gör avdrag för a) kapitalutgift samt för b) kapitalutgift för utländskt kapital

Anm. Inkomstår på x-axeln. Avdrag för kapitalutgift avser ruta 8.1. Avdrag för kapitalutgift för utländskt kapital avser avdrag utöver utöver förtryckt uppgift i ruta 8.1.

5.1.2 Effekter av kontrollen

Den skattade effekten av kontrollen på andelen som redovisar någon kapitalinkomst presenteras i Tabell 1 (kolumn *Kapitalinkomst* > 0). Ett resultat på 0,10 ska tolkas som att andelen ökar med 10 procentenheter på grund av kontrollen. Resultaten visar att det finns en tydlig utredningseffekt under 2020 på 27 procentenheter (42 procent) och signifikanta beteendeeffekter 2021 och 2022 på 10 procentenheter (15 procent) respektive 4 procentenheter (5 procent).³² Resultaten visar däremot ingen signifikant beteendeeffekt för detta utfall under 2023.

³² Effektens storlek i procent är beräknad med jämförelsegruppens nivå som bas (se Figur 5).

Tabell 1 Effekten av kontroll på andel som redovisar kapitalinkomst och avdrag för kapitalutgift

	Kapital- inkomst > 0	Utländsk kapital- inkomst > 0	Kapital- avdrag > 0	Utländskt kapitalavdrag > 0
<i>Utredningseffekt:</i>				
2020	0,2730***	0,4530***	-0,0140	0,0012
	[0,0150]	[0,0170]	[0,0124]	[0,0066]
<i>Beteendeeffekt:</i>				
2021	0,0996***	0,1770***	0,0025	0,0070
	[0,0128]	[0,0153]	[0,0137]	[0,0075]
2022	0,0387**	0,1530***	0,00916	0,0107
	[0,0145]	[0,0153]	[0,0148]	[0,0081]
2023	0,0257	0,1180***	0,0116	0,0064
	[0,0158]	[0,0156]	[0,0157]	[0,0077]
Antal observationer	209 781	209 781	209 781	209 781
Antal kluster	23 309	23 309	23 309	23 309

Anm. För 2020 kan effekten tolkas som utredningseffekt och för 2021-2023 som beteendeeffekt. Effekterna skattade på perioden 2015-2023 med 2019 som referensår. Standardfel klustrade på individ inom hakeparentes: * p < 0,05, ** p < 0,01, *** p < 0,001.

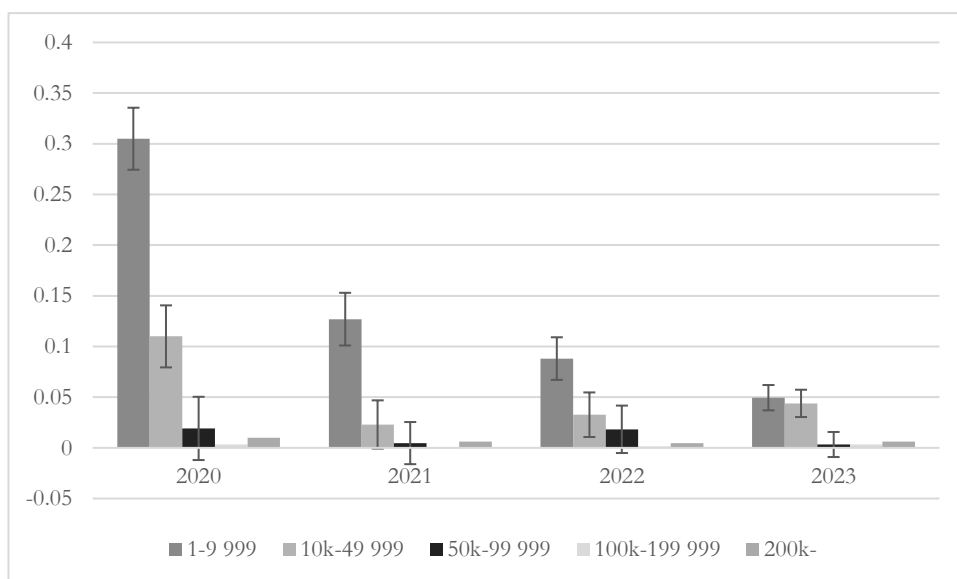
Effektskattningen på andelen som redovisar en utländsk kapitalinkomst (kolumn *Utländsk kapitalinkomst > 0*) visar på en större utredningseffekt 2020 än för det föregående utfallet, både i absoluta (45 procentenheter) och relativa (202 procent) tal. Med detta mått framgår att även beteendeeffekterna (se inkomstår 2021-2023) är relativt betydande och statistiskt säkerställda så långt som materialet sträcker sig. Beteendeeffekten för till exempel 2023 är 12 procentenheter eller 54 procent.³³

Det går däremot inte att se några signifikanta effekter av kontrollen på andelen som gör avdrag för kapitalutgift, vare sig på totalt avdrag eller på vårt mått på avdrag för utländsk kapitalutgift (se kolumnerna *Kapitalavdrag > 0* och *Utländskt kapitalavdrag > 0* i Tabell 1).

Resultaten från en analys av andelen som redovisar utländsk kapitalinkomst i olika beloppintervall visas i form av effektskattningar i Figur 8 (jmf m Figur 6 ovan).

³³ Figur 5 visar att grupperna är balanserade bakåt i tiden med avseende på dessa utfall (andelen som redovisar någon kapitalinkomst samt andelen som redovisar en utländsk kapitalinkomst). Det kan tolkas som att modellens antaganden är uppfyllda, vilket stärker trovärdigheten att skattningarna kan tolkas som effekter av kontrollen.

Figur 8 Effekterna av kontroll på andelen i olika beloppsintervall av redovisad utländsk kapitalinkomst

Anm. Andelsberäkningen inkluderar de som inte redovisat något belopp i utländsk kapitalinkomst i nämnaren. För 2020 kan effekten tolkas som utredningseffekt och för 2021-2023 som beteendeeffekt. Effekterna skattade på perioden 2015-2023 med 2019 som referensår. Felstaplar motsvarar ± 2 standardfel klustrade på individ. Estimationsresultat finns i bilaga, Tabell 4.

Av resultaten framgår att kontrollen främst förefaller ha inneburit en förändring i den lägre delen av fördelningen. Exempelvis kan man se att andelen som redovisar ett belopp under 10 000 kronor ökade med ca 30 procentenheter 2020. Det finns statistiskt säkerställda beteendeeffekter på denna andel efterföljande år. Det finns även en statistiskt säkerställd utredningseffekt på andelen som redovisar mellan 10 000 kronor och 50 000 kronor. Beteendeeffekter syns även för dessa belopp, de är dock betydligt mindre, i alla fall året efter kontrollen. Över tid verkar effekten på den andelen öka något men den statistiska osäkerheten gör det svårt att säga att det är så med säkerhet. För andelen som redovisar högre belopp än 50 000 kronor syns inga statistiskt säkerställda effekter. Denna analys ger en fingervisning om hur mycket extra som redovisats i utländsk kapitalinkomst i kronor på grund av kontrollen. Eftersom effekten är tydlig för låga intervall så är det allt så i huvudsak mindre belopp som påverkats.

5.2 Effekter för olika delgrupper

I detta avsnitt redovisas resultat för olika grupper utifrån tidigare beteende eller egenskaper. Syftet med analysen är att undersöka om vissa delgrupper har en mer utpräglad respons på en kontroll och alltså kan vara mer intressanta för en kontrollinsats än andra.

Som framgick av tidigare studier (avsnitt 2) kan det finnas olika teoretiska skäl till att vissa grupper felredovisar, och uppvisar ett annorlunda beteende efter kontroll, jämfört med andra (till exempel utifrån riskaversion, finansiell kunnighet och skattemoral). Analysen har dock inte möjlighet att särskilja dessa grupper utifrån befintliga uppgifter. Till exempel finns det inga direkta mått på riskaversion, finansiell kunnighet och skattemoral. Analysen är därför relativt explorativ.

5.2.1 Individer med låg regelefterlevnad

I den första delanalysen undersöks hur individer som uppvisar en låg regelefterlevnad före kontrollen påverkas av kontrollen. Här undersöks en grupp som har relativt betydande kapitalinkomst men som valt att inte redovisa något av denna. Det inte går att säga orsaken till låg regelefterlevnad, det kan handla om såväl medvetna som omedvetna fel.

I denna delanalys undersöks de som hade minst 5 000 kronor i utländsk kapitalinkomst enligt CRS 2019 samtidigt som de inte redovisade något alls i ruta 7.2.^{34, 35} Delanalysen omfattar ca 15 procent av den ursprungliga målpopulationen (3 576 personer varav 153 slumputvalda och 3 423 jämförelser).

Resultaten som presenteras i Tabell 2 visar att utredningseffekten är mycket större för denna grupp jämfört med hela materialet (se avsnitt 5.1). Det gäller såväl att redovisa någon kapitalinkomst (se *Kapitalink*>0) som att redovisa någon utländsk kapitalinkomst (se *Utländska kapitalink*>0). Det är ett tecken på att definitionen av låg regelefterlevnad troligtvis har fångat in avsedd grupp relativt väl. För delgruppen finner man att kontrollen har långsiktiga beteendeeffekter vad gäller båda måtten, som därtill är större än resultaten i huvudanalysen. Resultaten visar även på statistiskt säkerställda beteendeeffekter på kapitalavdragen för 2022 och 2023, vilket inte gick att fastställa i huvudanalysen för hela analysmaterialet.

³⁴ För att kategorisera personerna till ”låg regelefterlevnad” används den deklarerade uppgiften i ruta 7.2 för inkomstår 2019 som är daterad till oktober 2020, det vill säga perioden före kontrollen. Eventuella ändringar för 2019 som kan skett på grund av kontrollen påverkar alltså inte kategoriseringen. Skatteverket (2023a) använde en delvis annorlunda kategorisering.

³⁵ Måttet är inte perfekt. Bland de som inte faller in i definitionen ”låg regelefterlevnad” kan det finnas grupper som även de har en relativt låg regelefterlevnad men som definitionen missar, till exempel personer som redovisar ett positivt belopp men klart lägre än det som CRS anger. Det finns också en viss risk att definitionen fångar in fall där CRS-beloppet inte ska deklarerars av någon anledning, men som inte framgår utan en djupare utredning. Så kan vara fallet om det finns felaktigheter i CRS-uppgiften som bara framkommer efter djupare utredning. Hur stor den risken är går inte att säga.

Tabell 2 Effekt på andel som redovisar kapitalinkomst och avdrag av kontrollen bland de med låg regelefterlevnad

	Kapital- inkomst > 0	Utländsk kapital- inkomst > 0	Kapital- avdrag > 0	Utländskt kapital- avdrag > 0
<i>Utredningseffekt:</i>				
2020	0,6250***	0,6760***	0,0375	0,0145
	[0,0370]	[0,0369]	[0,0276]	[0,0178]
<i>Beteendeeffekt:</i>				
2021	0,2310***	0,2730***	0,0484	0,0287
	[0,0401]	[0,0392]	[0,0318]	[0,0201]
2022	0,1070**	0,2390***	0,0896*	0,0487*
	[0,0411]	[0,0387]	[0,0355]	[0,0199]
2023	0,060	0,1400***	0,1080**	0,0316
	[0,0327]	[0,0366]	[0,0396]	[0,0201]
Antal observationer	32 184	32 184	32 184	32 184
Antal kluster	3 576	3 576	3 576	3 576

Anm. Gruppen med en låg regelefterlevnad avser de som inte angett ett belopp i ruta 7.2 för 2019 men samtidigt hade minst 5 000 kronor i utländska kapitalinkomster enligt CRS 2019. För 2020 kan effekten tolkas som utredningseffekt och för 2021-2023 som beteendeeffekt. Effekterna skattade på perioden 2015-2023. Regressionerna inkluderar årsummies och dummy för behandling. Standardfel klustrade på individ inom hakeparentes: * p < 0,05, ** p < 0,01, *** p < 0,001.

5.2.2 Storleken på den utländska kapitalinkomsten

I den andra delanalysen undersöks om effekterna varierar med storleken på den utländska kapitalinkomsten. För att undersöka det delas materialet upp utifrån CRS-uppgiften för 2020. Eftersom fördelningen är så högerskev finns begränsade möjligheter att detaljstudera toppen på fördelningen (se Figur 3 i avsnitt 3.3). Materialet delas upp på de som har 2 000–3 999 kr, 4 000–5 999 kr, 6 000–9 999 kr, 10 000–49 999 kr samt 50 000 kr eller mer i utländska räntor och utdelningar enligt CRS 2020 (notera att målpopulationen avser de med minst 2 000 kronor sådan inkomst enligt CRS 2020). Delgruppernas andel av målpopulationen redovisas på sista raden i Tabell 3.

Tabell 3 visar utrednings- och beteendeeffekterna för utfallet att redovisa någon utländsk kapitalinkomst. Bland de med utländsk kapitalinkomst under 50 000 kronor finns en utredningseffekt mellan 41 och 54 procentenheter, medan motsvarande effekt skattas till 22 procentenheter bland de med utländska kapitalinkomster över 50 000 kr. Andelen som frivilligt redovisar utan kontroll ökar dock tydligt med storleken på CRS-uppgiften från 13 procent till 55 procent. Detta kan uttolkas från den skattade konstanten

som redovisas i tabellen och visar nivån för jämförelsegruppen referensåret 2019. Effekten av kontrollen uttryckt i procentenheter blir av den orsaken lägre, eftersom det finns mindre utrymme för felrapportering (i procentenheter). Analysen visar också att det finns tydliga och statistiskt säkerställda beteendeeffekter över hela inkomstspektrat och till och med 2023, med undantag för dem med de högsta utländska kapitalinkomsterna.³⁶

Tabell 3 Effekten på andel som redovisar någon utländsk kapitalinkomst uppdelat på storleken på den utländska kapitalinkomsten 2020 (CRS)

	2 000- 3 999 kr	4 000- 5 999 kr	6 000- 9 999 kr	10 000- 49 999 kr	50 000 kr eller mer	Samtliga
<i>Utredningseffekt:</i>						
2020	0,482***	0,409***	0,460***	0,535***	0,216***	0,453***
	[0,0270]	[0,0438]	[0,0406]	[0,0376]	[0,0512]	[0,0170]
<i>Beteendeeffekt:</i>						
2021	0,166***	0,169***	0,181***	0,239***	0,091*	0,177***
	[0,0234]	[0,0384]	[0,0410]	[0,0352]	[0,0428]	[0,0153]
2022	0,144***	0,174***	0,099**	0,221***	0,094*	0,1530***
	[0,0242]	[0,0381]	[0,0358]	[0,0378]	[0,0445]	[0,0153]
2023	0,105***	0,107**	0,090*	0,198***	0,054	0,118***
	[0,0241]	[0,0379]	[0,0375]	[0,0374]	[0,0514]	[0,0156]
Konstant	0,129***	0,163***	0,199***	0,310***	0,545***	0,226***
	[0,00380]	[0,00603]	[0,00640]	[0,00672]	[0,0106]	[0,00280]
Antal observationer	72 990	35 145	36 630	44 460	20 556	209 781
Antal kluster	8 110	3 905	4 070	4 940	2 284	23 309
Andel av målpopulationen	35%	17%	17%	21%	10%	100%

Anm. Effekterna skattade på perioden 2015-2023. "Konstant" motsvarar 2019, som är referensår. Regressionerna inkluderar årsdummies och dummy för behandling. Kolumn "Samtliga" är samma kolumn 2 i Tabell 1. Standardfel klustrade på individ inom hushåll: * p < 0,05, ** p < 0,01, *** p < 0,001.

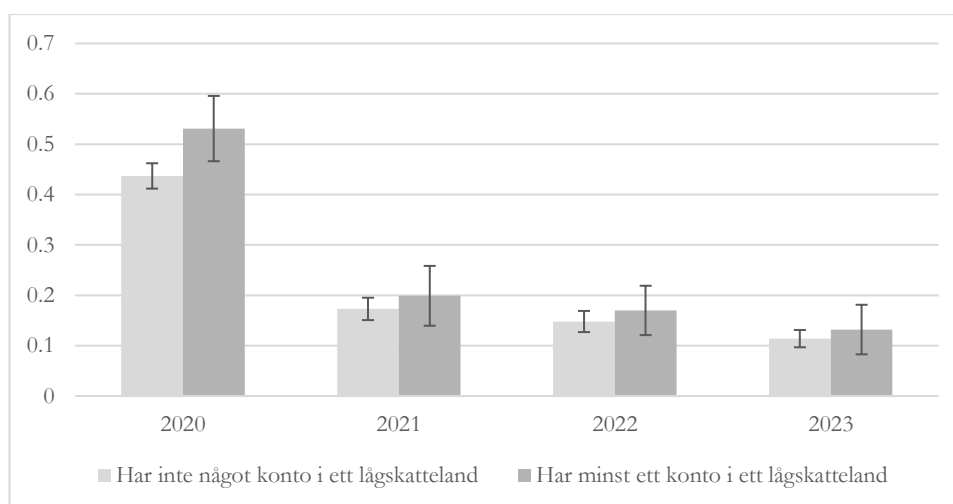
5.2.3 Kapitaltillgångar i lågskatteland

Nästa delanalys undersöker om effekten av kontrollen bland de som konto i något av lågskatteländerna under 2020 avviker från de som inte har det. Som diskuterades i avsnitt 2.1 kan beslutet att ha tillgångar i ett lågskatteland bero på

³⁶ Resultat för utfallet att alls redovisa något belopp i ruta 7.2 visar på en beteendeeffekt för 2021 men inte för efterföljande år för samtliga grupper. För de med de högsta inkomsterna finns ingen beteendeeffekt ens för 2021 (resultaten visas ej). Analysen finner inga effekter på kapitalavdrag (resultaten visas ej).

en kalylerad risk att myndigheterna inte har samma insyn. Om det är ett skäl som bidrar till underrapportering bör en kontroll ha en större effekt på hur mycket som redovisas efter kontroll. Figur 9 visar att det finns en tydlig skillnad i utredningseffekt (se år 2020) där utredningseffekten är 10 procentenheter högre för dem som hade ett sådant konto. Man kan notera att den frivilliga rapporteringen är högre bland de som har konto i lågskatteland jämfört med andra. Det vill säga, bland de som inte kontrollerades 2020 var rapporteringsgraden av utländsk kapitalinkomst 37 procent för de som hade konto i lågskatteland, medan den var 19 procent för de som hade konto någon annanstans. Resultatet beror alltså inte på ett större utrymme för underrapportering bland de med konto i lågskatteland. Analysen visar däremot ingen skillnad i beteendeeffekt 2021–2023 mellan grupperna.

Figur 9 Effekten av kontroll uppdelat på om personen har konto i lågskatteland 2020 eller ej

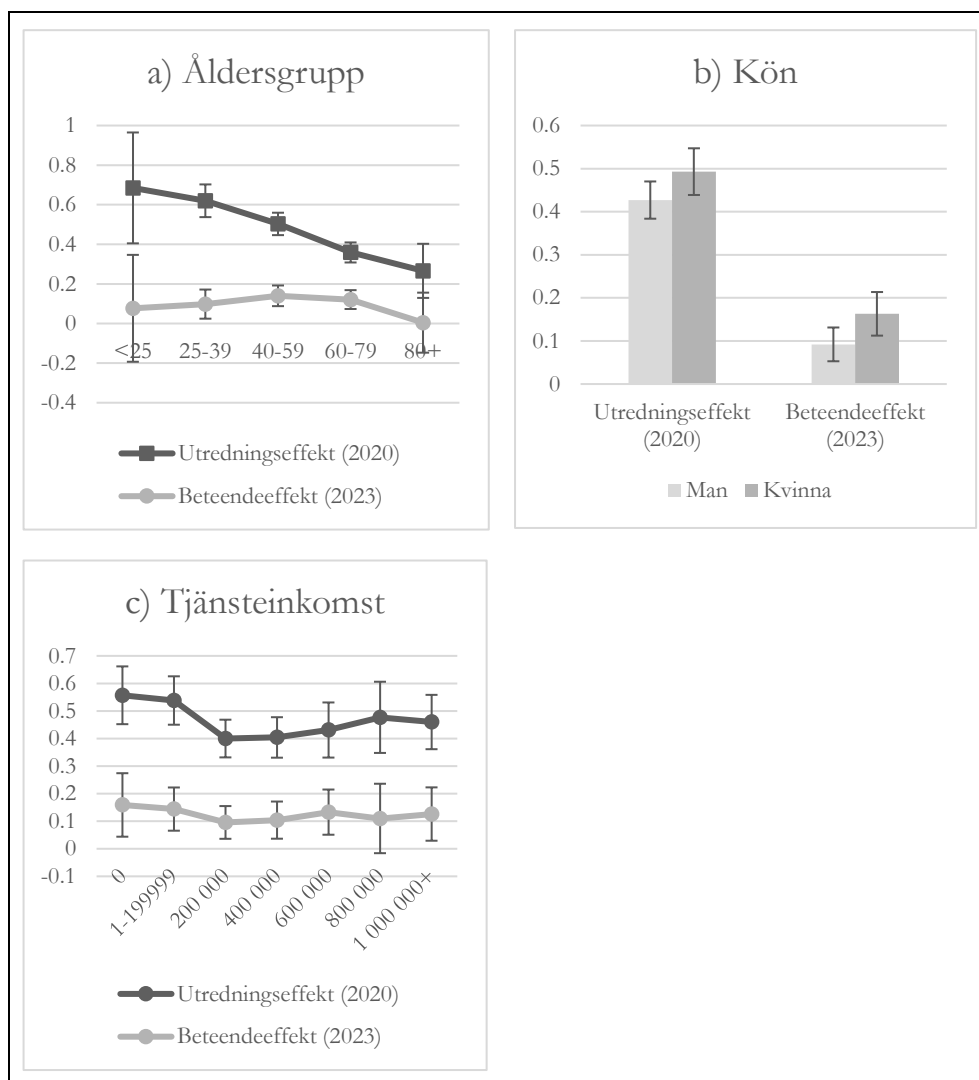

Anm. Felstaplar visar +/-2 standardfel. Standardfel klustrade på individ. Inkomstår på x-axeln. Referensår 2019. För 2020 kan resultatet tolkas som utredningseffekt och för övriga år som beteendeeffekt av kontrollen. Fullständiga skattningsresultat i bilaga, Tabell 5.

5.2.4 Andra individegenskaper

I den sista delanalysen undersöks om utrednings- och beteendeeffekterna varierar beroende på olika individegenskaper. Resultaten avseende bakgrundsfaktorer sammanfattas i Figur 10. För att spara utrymme visas utredningseffekt (för 2020) och den långsiktiga beteendeeffekten för 2023. Resultaten avser andelen som redovisar en utländsk kapitalinkomst.

Figur 10 Utredningseffekt och beteendeeffekt för olika grupper utifrån ålder, kön och inkomst på andel som redovisar utländska kapitalinkomster

Anm. Felstaplar indikerar +/- 2*standardfel. Standardfel klustrade på individ.

Figuren visar att både utredningseffekten och beteendeeffekten är skilda från noll för de flesta grupper. Av resultaten framgår att utredningseffekten är högst för de yngre och minskar tydligt med ålder, medan beteendeeffekten är ungefär densamma över åldersgrupper. Det är dock svårt att uttala sig om de allra yngsta (under 25 år) och äldsta (80+ år) utifrån detta material (det är relativt få i dessa grupper, se avsnitt 3.3).³⁷ Det förefaller som att såväl utredningseffekten som beteendeeffekten är något högre för kvinnor jämfört med män. Skillnaden i utredningseffekt är dock bara marginellt statistiskt säkerställd medan skillnaden i beteendeeffekt (för 2023) är statistiskt säkerställd. De som har relativt låg inkomst av tjänst (saknar inkomst eller har inkomst under

³⁷ Analysen tar inte hänsyn till utvandring eller död, vilket kan förklara resultaten för de äldsta. Om en person avlider under år 2022 så är den personsens observationen för 2023 avseende kapitalinkomst representerad med en nolla. Analysen tar inte heller hänsyn till förekomst av utländska kapitalinkomster under efterperioden (här 2023).

200 000 kronor per år) och de med de högsta inkomsterna av tjänst (800 000 kronor eller mer) uppvisar en större utredningseffekt än de med tjänsteinkomster i mellanskiktet. Beteendeeffekten följer ungefär samma mönster över inkomstgrupper som utredningseffekten.

6 Avslutande diskussion

6.1 En stor andel redovisar fel samtidigt som det finns en tydlig beteendeanpassning efter kontroll

Analysen finner, för det första, att kontrollen hittade en stor andel fel i personers redovisning av utländska kapitalinkomster (utdelningar och ränteinkomster). Kontrollen höjde andelen som redovisade utländska kapitalinkomster från 22 till 65 procent under kontrollåret 2020. Den estimerade utredningseffekten, som i stort sett är skillnaden mellan dessa två, är 45 procentenheter. Beräknat i procent är utredningseffekten $45/22 = 200$ procent.

Analysen finner, för det andra, att det finns ett tydligt mervärde av kontrollen i form av förändrat beteende på lång sikt av kontrollen – fler redovisar frivilligt under flera år efter kontrollen. Resultaten visar att 31 procent av de kontrollerade redovisade utländsk kapitalinkomst 2023 jämfört med 22 procent bland de övriga. Den estimerade beteendeeffekten tre år efter kontrollen (inkomstår 2023) är alltså 12 procentenheter eller 54 procent.

För det tredje visar analysen att kontrollen främst har påverkan på den lägre delen inkomstfördelningen. Det vill säga, analysen visar att det är belopp under 50 000 kronor som ökat i andel till följd av kontrollen. Andelen som redovisar belopp under 10 000 kronor är även på sikt högre på grund av kontrollen. Det går inte att utesluta att toppen på fördelningen också påverkades, men av metodmässiga skäl går det inte att etablera någon sådan effekt.

6.2 Vad beror underrapporteringen på?

Det är i sammanhanget mestadels små belopp som är felredovisade, och felen är mer frekventa bland dels yngre, dels de med relativt låga tjänsteinkomster. En tolkning av detta är att orsakerna till felen är bristande regelkännedom. Det kan finnas en kostnad för att informera sig om regler, speciellt om de är komplicerade (*compliance cost*). Den kostnaden kan vara högre om man är ovan med att redovisa kapitalinkomster.

Felen är relativt stora för de som inte redovisade några tjänsteinkomster alls, vilka utgjorde ca 10 procent av den studerade populationen. Det skulle kunna vara så att de försörjer sig på annat sätt, till exempel på kapitalinkomster. En annan möjlig förklaring kan vara att de har tjänsteinkomster från utlandet, men har underrapporterat dessa. Enligt reglerna ska alla inkomster redovisas, även de som inte ska beskattas i Sverige.

Att underrapporteringen var mer förekommande bland de som investerat i lågskatteländer än de som har placeringar annorstädes kan ha flera orsaker. Det går inte att utesluta att en delmängd beror på ett medvetet skatteundandragande. Det kan dock vara andra orsaker såsom att placeringen är en följd av olika sparprogram genom arbetsgivaren, där det varit otydligt för den anställda att inkomsten ska redovisas i Sverige. Eftersom många lågskatteländer också är finansiella centra, är det inte otänkbart att sådana program återfinns i lågskatteländer. En indikation på att det handlar mer om en bristande regelkänedom och mindre om medvetet undandragande, är att det inte finns någon skillnad i beteendeeffekt mellan gruppen som har konto i lågskatteland och de som inte har det. Grupperna anpassar sig alltså i lika stor utsträckning efter kontroll. Mönstret kan dock även förklaras av en missuppfattning om vilken information som Skatteverket har om dessa inkomster. I och med kontrollen blir man varse. Alla banker som skickar CRS-uppgift är emellertid skyldiga att också meddela sin kund om vad som skickas i utbytet och till vilken jurisdiktion. Samtidigt fann man för Danmark att det finns dels brister i informationsutbytet, dels tecken på dålig regelefterlevnad bland utländska banker då att vissa utländska banker inte följer rapporteringsreglerna (Boas m.fl., 2024).

Andelen i målpopulationen med konto i lågskatteländer halveras mellan 2020 och 2021. Halveringen är densamma bland såväl kontrollerade som övriga. Analysen ger inget svar på vad denna minskning kan bero på. En hypotes kan vara att det internationella informationsutbytet fick uppmärksamhet bland investerare över tid, vilket inte nödvändigtvis behöver ha med kontrollen 2020 att göra (jmf m Boas m.fl., 2024). Det genomfördes också andra kontroller under perioden som, även om de inte riktades direkt mot relevant grupp, kan ha skapat uppmärksamhet bland aktörer med utländska tillgångar (Skatteverket, 2023b och 2024d). En ökad uppmärksamhet kring utländska finansiella tillgångar kan också ha att göra med att olika skandaler briserat under senare tid, där omfattande skatteflykt bland den finansiella eliten blottades (Panama-, Paradis- och Pandoraläckorna, se Skatteverket, 2025). En annan hypotes är att tidigare fördelar med placeringar i lågskatteländer minskade i betydelse. Många av de finansiella centerna har därtill skärpt kraven kring penningtvätt, vilket är kostsamt och med det dragit ner erbjudanden till ”vanliga” sparare. Åtgärder mot icke samarbetsvilliga jurisdiktioner kan också ha haft effekt. En

konsekvens kan alltså ha varit att vissa inte finner det lönt att investera i utlandet.

6.3 Anpassning sker ibland även via avdrag för kapital

För en delgrupp med låg regelefterlevnad finns det även en beteendeeffekt på avdrag för kapital (ränteutgift mm.) i så måtto att det var fler som efter något år valde att göra avdrag som en följd av kontrollen. Avdraget var inte föremål för granskning i denna kontroll.

En del av ökningen i redovisad kapitalinkomst efter kontrollåret förefaller alltså vägas upp av ett ökat avdrag för kapitalutgift. Det kan vara ett tecken på att personerna söker kompensera för en ökad skatt som annars skulle bli fallet. Till exempel har makar som har ett gemensamt huslån legal möjlighet att förändra fördelningen av kapitalutgiften (räntekostnaden) mellan sig på ett annat sätt än vad som är förtryckt i deklarationen. I syfte att minska skatt (eller öka ränteavdragen, beroende på tecknet på det resulterande kapitalnettot), skulle incitamenten vara att den av makarna som har högst kapitalinkomst tar en större del av avdragen. I en situation där sådan inkomst inte redovisats korrekt, men som upptäcks i en kontroll, kan man förvänta en beteendeeffekt på avdragen. Detta stöds av att en sådan beteendeanpassning finns bland de som från början redovisat relativt mycket fel, eftersom en omfördelning av avdragen har då en större ekonomisk betydelse.

Sammantaget pekar detta på att fler utfall än kapitalinkomsten kan behöva undersökas för att förstå den fulla effekten av den beteendeanpassning som sker till följd av en kontroll.

6.4 Är kontroll en bättre metod än information?

Det är intressant att jämföra resultaten i denna analys med resultaten i den tidigare analysen av effekten av ett vägledningsutskick (Skatteverket, 2023a). Av båda studierna framgår att en insats ger en tydlig beteendeeffekt i form av en ökad andel som redovisar någon kapitalinkomst. Intressant nog är effekterna av ungefär samma storlek (i procentenheter), trots skillnad i intervention (en hård metod, kontroll, respektive en mjuk, informationsbrev). Man hade förväntat sig att en hårdare metod (kontroll) skulle resultera i en större effekt än en mjukare metod (brevutskick) eftersom den förra bör innebära ett större inslag av förhöjd upplevd upptäcksrisk. Samtidigt går även effekten av en kontroll via information – man blir medveten om fel och regler.

Jämförbarheten mellan de två analyserna är dock något haltande eftersom det rör sig om lite olika målpopulationer som studeras. De som undersöks här är begränsade till de med en högre utländsk kapitalinkomst till att börja med och potentiellt från länder utanför Norden. Det framgår också att det är fler i föreliggande material som frivilligt (det vill säga utan kontroll) redovisar en kapitalinkomst än i den tidigare studien, så det är tvunget att effekterna blir mindre eftersom förbättringsutrymmet är mindre (vilket framgår av en mindre procentuell effekt).

En vidare analys av vad vägledningsutskick har för effekt såväl på ytterligare utfall som på längre sikt skulle medföra bättre underlag kring vilken insats, eller kombination av insatser, som verkar fungera bäst när det gäller att komma tillrätta med bristande regelefterlevnad. Valet av åtgärd är relevant ur ett effektivitetsperspektiv, inte minst eftersom handläggningskostnaden för utskick är låg i förhållande till en kontroll.

6.5 Utvecklingen av redovisningen av utländska kapitalinkomster bör följas upp framöver

En intressant fråga för framtida analys är om kontroll medför att vissa tillgångar göms undan myndigheters insyn. En farhåga på andra områden är att ökad insyn från myndigheterna kan leda till att verksamheten flyttas eller göms undan och inte rapporteras till myndigheterna.³⁸ Halveringen av andelen med konto i lågskatteländer reser i det sammanhanget intressanta frågor. En framtida analys som kopplar uppgifterna om utländska kapitalinkomster till investeringar i alternativa tillgångsslag såsom till exempel konst, utländska fastigheter eller krypto skulle bidra till ytterligare kunskap.

Andelen som frivilligt rapporterar ökar kraftigt efter en kontroll. En omvänd slutsats av resultatet är att det finns många som deklarerar fel om de inte kontrolleras. Samtidigt tar kontroller värdefulla resurser i anspråk. Det kan därför vara värt att fundera på om det finns åtgärder som minskar risken för inkommande fel. Om det blir lätt att göra rätt så gynnas inte bara staten utan även skattebetalaren i och med att denne slipper riskera en sanktionsåtgärd.

Från och med inkomståret 2024 har Skatteverket infört att deklaranten kan redovisa sina utländska kapitalinkomster i e-tjänsten på ett nytt sätt som är både mer strukturerat och mer detaljerat än tidigare. Redovisningen i e-tjänsten kan numera göras per land och i separata, utpekade fält i e-deklarationen där dels belopp, dels land ska anges. Det är fortfarande så att huvudblanketten

³⁸ Jämför med Skatteverket (2024b).

innehåller en gemensam ruta, där såväl inhemska som utländska kapitalinkomster ska summeras och enbart inhemska kapitalinkomster förtrycks. Då redovisningen ska göras på ett mer strukturerat sätt kan det finnas administrativa vinster i form av ett minskat resursbehov för att tolka deklarationer.³⁹ Förändringen i e-tjänsten kan ha gjort det tydligare för skattebetalaren att den bör redovisa, och vad som ska redovisas, och har därmed potential att minska felrapporteringen. Det kan leda till förbättrad uppföljning och kontroll av redovisade belopp och öka möjligheterna för ett vassare kontrollurval. Samtidigt innebär krav på att fler uppgifter ska rapporteras en ökad kostnad av att följa regler (*compliance cost*). Eftersom bara 1 procent av personerna som ingått i denna analys har utländsk kapitalinkomst från mer än två länder så är det dock troligtvis ett mindre problem. Vad just denna förändring innebär för benägenheten att redovisa sina inkomster och att lämna korrekta uppgifter får framtida utvärderingar utvisa.

Med det stora och i många fall heltäckande informationsutbyte som finns genom CRS skulle man kunna överväga att utveckla deklaraionsprocessen ytterligare, så att den drar större nytta av informationen och av etablerade resultat från beteendeforskning. Det finns idag ett system för dem som har utländsk pension från Norden att deklarerat, där Skatteverket har tidig information om den utländska pensionen. Skattebetalaren får information av myndigheten att det finns uppgifter om denna inkomst när den deklarerar, som den måste ta del av innan hen kan skicka in sin deklaration.

Man kan tänka sig ett liknande system för utländsk kapitalinkomst. Till exempel skulle man kunna införa en interaktivitet i den digitala deklaraionsmiljön så att deklaranten informeras om att det fanns utländsk kapitalinkomst föregående år. På detta sätt nudgas skattebetalaren att tänka över sin redovisning under innevarande år innan deklarationen skickas in.⁴⁰ I samband med det kan myndigheten även informera om möjligheten att korrigera tidigare deklarationer samt guida skattebetalaren genom en sådan process. Syftet med detta är att påverka beslutsmiljön för deklaranten genom nudges (Thaler and Sunstein, 2009). Studier har visat att sådana nudgar i deklaraionsmiljön är ett framgångsrikt sätt att öka den frivilliga inkomstredovisningen. Till exempel har en åtgärd med nudges i form av enkla men tydliga digitala ”informationsrutor” införda i den digitala deklaraionsmiljön visat sig framgångsrik i Norge (Breivik, Habbestad & Nilsskog, 2021). Resultaten visar att dessa nudges gör att fler rapporterar korrekt och att egenrapporterad inkomst ökar.

³⁹ Tidigare gjordes denna redovisning genom *övriga upplysningar*, och det var därmed öppet för att redovisningen inkom på olika format, vilket fodrade resurser för att tolkas.

⁴⁰ Jämför med Skatteverket (2023a).

7 Referenser

- Angelov, N. & P. Johansson (2020). "Using Intelligence from International Tax Cooperation to Improve Voluntary Tax Compliance: Evidence from a Swedish Field Experiment." Analysenheten, Skatteverket.
- Breivik, A.-L., A. Habbestad & M. Nilsskog (2021). "Dulning i skattemeldingen hjelper folk til å rapportere riktig." 2021-12-16. Hämtat från Skatteetaten.no: <https://www.skatteetaten.no/om-skatteetaten/analyse-ograpporter/analysenytt/dulning-i-skattemeldingen-hjelper-folk-til-a-rapportere-riktig/>
- Boas, H. F., N. Johannesen, C. Thustrup Kreiner, L. T. Larsen & G. Zucman (2024). "Taxing Capital in a Globalized World: The Effects of Automatic Information Exchange", Working Paper 32714, Juli 2024 (rev. Okt 2024), NBER.
- Croson, R. & U. Gneezy (2009). "Gender Differences in Preferences." *Journal of Economic Literature*, 47(2), 448–474.
- Eckel, C.C. & P.J. Grossman (2008). "Men, Women and Risk Aversion: Experimental Evidence." I *Handbook of experimental economic results*. Vol. 1, Ch.113, pp. 1061-1073, C. Plott, V. Smith, eds., New York, Elsevier, 2008.
- Finansinspektionen (2024). "FI:s arbete på området finansiell folkbildning." Rapport, 5 september 2024. Dnr 24–25105.
- French, K. & J. Poterba (1991). "Investor Diversification and International Equity Markets." *American Economic Review*. 81 (2): 222–226.
- Skatteverket (2022). "Skattefelsrapport 2021." Skatteverket. 2022-02-08. Dnr: 8-1438520.
- Skatteverket (2023a). "Effekten av informationsbrev på regelefterlevnaden bland skattebetalare med inkomster från nordiska länder." 2023-03-27. Analysenheten, Skatteverket.
- Skatteverket (2023b). "Rapport med erfarenheter från Skatteverkets kontroll av utländska direktpensioner." Skatteverket. 2023-04-28. Dnr: 8-2326130.
- Skatteverket (2024a). "Utländska kapitalinkomster: Sluppmässiga kontroller på utländska kontrolluppgifter." Analysenheten, Skatteverket. 2024-10-01. Rapportnummer: 2024:13. Dnr: 8-3113889.

Skatteverket (2024b). ”Skattekontrollens effekt på redovisningen av privata hyresintäkter.” Analysenheten, Skatteverket. 2024-03-07.
Rapportnummer: 2024:5. Dnr: 8-2810781.

Skatteverket (2024c). ”Ska jag deklarerar krypto? En bedömning av skattefelet från handel med kryptovalutor.” Analysenheten, Skatteverket. 2024-05-14. Rapportnummer: 2024:8. Dnr: 8-2897130.

Skatteverket (2024d). ”Skatteverkets kontroll av utländska stiftelser och truster.” Skatteverket. 2024-10-25. Dnr 8-3143137.

Skatteverket (2025). ”Effekten av Panama- och Pandoraläckorna på förtroende, skattemoral och skatteafterlevnad.” Analysenheten, Skatteverket. 2025-05-08. Rapportnummer: 2025:10. Dnr: 8-163339-2025.

Thaler, R. & C. Sunstein (2009). *Nudge: improving decisions about health, wealth, and happiness*. London: Penguin Books; 2:a utg.

Yang, W., J. Zhao & H. Zhou (2024). “Information nudges and tax compliance: Evidence from a field experiment in China,” *Journal of Economic Behavior & Organization*, Volume 228, 2024.

Bilaga

Här redovisas fullständiga resultat till analysen i avsnitt 5.1.2 och 5.2.3.

Tabell 4 Effekten på andel som redovisar utländsk kapitalinkomst (ruta 7.2-förtryck) inom olika beloppsintervall (kronor)

	1–9 999	10k–49 999	50k–99 999	100k–199 999	≥200k
2015	0,00466 [0,00752]	-0,0124 [0,00857]	0,00617 [0,00618]	-0,00657 [0,00652]	0,00247 [0,00653]
2016	0,0132 [0,00721]	-0,00758 [0,00775]	0,00402 [0,00580]	-0,00648 [0,00617]	0,00726 [0,00580]
2017	0,00498 [0,00647]	0,00087 [0,00789]	-0,00119 [0,00529]	-0,00146 [0,00599]	0,00511 [0,00569]
2018	0,00411 [0,00551]	-0,00548 [0,00703]	0,00598 [0,00595]	-0,00064 [0,00507]	-0,00023 [0,00483]
2019	ref	ref	ref	ref	ref
2020	0,305*** [0,0159]	0,110*** [0,0125]	0,0192** [0,00680]	0,00333 [0,00675]	0,00996 [0,00596]
2021	0,127*** [0,0130]	0,0231* [0,0105]	0,0047 [0,00625]	-0,00018 [0,00669]	0,0063 [0,00597]
2022	0,0881*** [0,0119]	0,0327** [0,0110]	0,0183** [0,00674]	0,0016 [0,00679]	0,00466 [0,00669]
2023	0,0495*** [0,0104]	0,0439*** [0,0117]	0,00333 [0,00618]	0,00343 [0,00735]	0,00621 [0,00678]
Antal observationer	205 569	205 569	205 569	205 569	205 569
Antal kluster	22 841	22 841	22 841	22 841	22 841

Anm. Andelsberäkningen inkluderar de som inte redovisat något i utländsk kapitalinkomst i nämnaren. I tabellen redovisas interaktionen för behandling och inkomstår. Utfallet avser aktuella värden. Standardfel klustrade på individ i hakparentes: * p < 0,05, ** p < 0,01, *** p < 0,001. Regressionerna inkluderar årsdummies och dummy för behandling.

Tabell 5 Effekten av kontroll på andelen som redovisar utländska kapitalinkomst (redovisar mer än förtryckt uppgift), uppdelat på de som har minst ett konto i ett lågskatteland 2020 och andra

	Har inte något konto i ett lågskatteland	Har minst ett konto i ett lågskatteland
2015	-0,00828 [0,0126]	0,00455 [0,0324]
2016	0,00933 [0,0111]	0,046 [0,0297]
2017	0,0163 [0,0105]	0,00826 [0,0245]
2018	0,00414 [0,00860]	-0,0141 [0,0246]
2019	ref	ref
2020	0,437*** [0,0186]	0,531*** [0,0400]
2021	0,173*** [0,0166]	0,199*** [0,0389]
2022	0,148*** [0,0166]	0,170*** [0,0394]
2023	0,114*** [0,0170]	0,132*** [0,0384]
Antal observationer	167 607	42 174
Antal kluster	18 623	4 686

Anm. I tabellen redovisas interaktionen för behandling och inkomstår. Utfallet avser aktuella värden. Standardfel klustrade på individ i hakparentes: * $p < 0,05$, ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$. Regressionerna inkluderar årsdummies och dummy för behandling.

Postadress: 205 30 Malmö **Telefon:** 0771-567 567
skatteverket@skatteverket.se, www.skatteverket.se